

Van jou, Van mij, Van ons

Een praktisch relevant onderzoek naar de gevolgen van Wetsvoorstel 33987 voor
Zenon Scheidingsdesk.

Auteur:	Suhila de Kok
Studentnummer:	2066292
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Studierichting:	HBO-Rechten
Afstudeerorganisatie:	Zenon Scheidingsdesk b.v.
Afstudeerperiode:	februari – mei 2015
Afstudeermentor:	J.F.C. Kurvers mfp
Eerste afstudeerdocent:	Mr. U Heeffer
Tweede afstudeerdocent:	Mr. S.G.E. van Dooren
Plaats en datum:	Tilburg, 29 mei 2016

Auteur

Suhila de Kok

Studentnummer

2066292

Onderwijsinstelling

Juridische Hogeschool Avans-Fontys

In opdracht van

Zenon Scheidingsdesk b.v.

Afstudeermentor

J.F.C. Kurvers mfp

Afstudeerdocenten

Mr. U. Heeffe

Mr. S.G.E. van Dooren

Plaats en datum

Tilburg, 29 mei 2016

© 2016, Suhila de Kok

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de auteur worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

WOORD VOORAF

In het kader van mijn afstuderen aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg heb ik in opdracht van Zenon Scheidingsdesk een een praktijkgericht juridisch onderzoeksrapport geschreven. Dit onderzoeksrapport behelst het Nederlandse huwelijksvermogensrecht en de juridische en praktische gevolgen die het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen teweegbrengt.

Het doel van dit onderzoek is Zenon Scheidingdesk op de hoogte brengen van de juridische wijzigingen die het wetsvoorstel beoogt en de gevolgen hiervan voor de praktijk van Zenon Scheidingsdesk. Hierdoor kan Zenon na inwerkingtreding van het wetsvoorstel haar werkproces hierop aanpassen en cliënten adequaat en correct adviseren.

Mijn dank gaat uit naar de heer Kurvers en mevrouw Kurvers-Vrieling, voor de stageplaats bij Zenon Scheidingsdesk en de mogelijkheid om bij Zenon Scheidingsdesk te kunnen afstuderen. Ik heb een enorm leuke en leerzame tijd gehad bij Zenon Scheidingdesk. Ook wil ik mijn afstudeerdocent mevrouw Heeffe hartelijk danken voor de feedback en begeleiding.

Tot slot wil ik ook alle geïnterviewden vriendelijk bedanken voor hun tijd en openhartigheid.

Ik wens u veel leesplezier.

Suhila de Kok

Tilburg, mei 2016

INHOUDSOPGAVE

Lijst van afkortingen

Samenvatting

Hoofdstuk 1 Inleiding **Pagina 8**

1.1	Afstudeerorganisatie	Pagina 8
1.2	Aanleiding en probleembeschrijving	Pagina 8
1.3	Doelstelling	Pagina 9
1.4	Centrale vraag	Pagina 9
1.5	Deelvragen	Pagina 9
1.6	Onderzoeksstrategieën en verantwoording	Pagina 10
1.7	Leeswijzer	Pagina 10

Hoofdstuk 2 Huwelijksvermogensrecht in kaart gebracht **Pagina 12**

2.1	Inleiding	Pagina 12
2.2	De wettelijke gemeenschap van goederen	Pagina 12
2.3	Huwelijkse voorwaarden	Pagina 13
2.3.1	Vormvereisten en geldigheid	Pagina 13
2.3.2	Staat van aanbrengsten	Pagina 13
2.4	Stelsels van huwelijkse voorwaarden	Pagina 14
2.4.1	Koude uitsluiting	Pagina 14
2.4.2	Het verrekenbeding	Pagina 15
2.4.2.1	Periodiek verrekenbeding	Pagina 15
2.4.2.2	Finaal verrekenbeding	Pagina 15
2.5	Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen	Pagina 16
2.5.1	Wetsvoorstel 28867	Pagina 16
2.5.2	Amendement Anker	Pagina 16
2.6	Wijzigingen per 1 januari 2012	Pagina 17
2.6.1	Rechten en verplichtingen	Pagina 17
2.6.2	Het bestuur	Pagina 18
2.6.3	Tijdstip ontbinding huwelijksgemeenschap	Pagina 18
2.6.4	Zaaksvervanging en vergoedingsrechten	Pagina 19
2.6.5	Aansprakelijkheid, verhaalbaarheid en draagplicht	Pagina 20
2.6.6	Rechterlijke goedkeuring	Pagina 21
2.7	Tussenconclusie	Pagina 21

Hoofdstuk 3 Beperking wettelijke gemeenschap van goederen **Pagina 22**

3.1	Inleiding	Pagina 22
3.2	Beoogde beperkingen	Pagina 22
3.2.1	Voorhuwelijks privévermogen	Pagina 23
3.2.2	Erfrechtelijke verkrijgingen en giften	Pagina 23
3.2.3	Aansprakelijkheid en verhaalbaarheid	Pagina 24
3.2.4	Draagplicht van echtgenoten	Pagina 25
3.2.5	De onderneming	Pagina 26
3.3	Bewijsvermoeden en administratie	Pagina 26
3.4	Overgangsrecht	Pagina 27
3.5	Tussenconclusie	Pagina 27

Hoofdstuk 4	Het wetsvoorstel in de praktijk	Pagina 28
4.1	Verwachtingen en knelpunten uit de praktijk	Pagina 28
4.1.1	Verwachtingen	Pagina 28
4.1.2	Knelpunten van het wetsvoorstel	Pagina 29
4.1.2.1	Standaard ontstaan van drie vermogens	Pagina 29
4.1.2.2	Geen administratieplicht	Pagina 30
4.1.2.3	Algehele gemeenschap van goederen bewerkstelligen	Pagina 30
4.1.2.4	Verhaal op de gemeenschap	Pagina 31
4.2	Interviews	Pagina 31
4.2.1	Mr. Kentie	Pagina 31
4.2.2	Mr. Smeets & Mr. Post	Pagina 32
4.2.3	Mr. Autar	Pagina 32
4.2.4	Mr. Vulto	Pagina 32
4.3	Tussenconclusie	Pagina 33

Hoofdstuk 5	De hedendaagse praktijk	Pagina 34
5.1	Inleiding	Pagina 34
5.2	De huidige (advies)praktijk	Pagina 34

Hoofdstuk 6	Conclusies en Aanbevelingen	Pagina 39
6.1	Inleiding	Pagina 39
6.2	Conclusies	Pagina 39
6.3	Aanbevelingen	Pagina 42

Literatuurlijst

Bijlagen

Bijlage I	Interview Mr. Kentie
Bijlage II	Interview Mr. Smeets & Mr. Post
Bijlage III	Interview Mr. Autar
Bijlage IV	Interview Mr. Vulto
Bijlage V	Nieuwe wettekst
Bijlage VI	Standaarddocument te verzamelen documenten

LIJST VAN AFKORTINGEN

Aant.	Aantekening
Art.	Artikel
B.V.	Besloten Vennootschap
BW.	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEFL	Commission on European Family Law
Dr.	Dokter
EB	EchtscheidingsBulletin Tijdschrift voor scheidingsrecht
Ex.	Op grond van
F&R	Tijdschrift Familie & Recht
FJR	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
ftV	Fiscaal Tijdschrift Vermogen
Jo.	Juncto
Kamerstukken I	Kamerstukken van de Eerste Kamer
Kamerstukken II	Kamerstukken van de Tweede Kamer
KBvG	Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
KNB	Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
Mfp.	Master Financial Planning
Mr.	Meester in de rechten
MvT	Memorie van Toelichting
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NN	Netwerk Notarissen
NOvA	Nederlandse Orde van Advocaten
Nr.	Nummer
P.	Pagina
REP	Tijdschrift Relatierecht en Praktijk
Stb.	Staatsblad
vFAS	Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators

SAMENVATTING

Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht is laatstelijk op 1 januari 2012 door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen gewijzigd. Deze wet beoogde aanvankelijk het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften van de gemeenschap van goederen. Door een amendement van het Tweede Kamerlid Anker, werd dit echter niet doorgevoerd.

Het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen beoogt opnieuw een aantal beperkingen van de huidige gemeenschap van goederen. Allereerst wordt voorhuwelijks privévermogen uitgesloten van de gemeenschap van goederen. Uitgangspunt van dit wetsvoorstel is dan ook dat enkel hetgeen door (arbeids)inspanning van echtgenoten gezamenlijk vóór en gedurende het huwelijk is opgebouwd, in de gemeenschap van goederen valt. Daarnaast worden erfrechtelijke verkrijgingen en giften ook standaard van de gemeenschap van goederen uitgesloten. Kortom wordt hiermee een beperking van de huidige gemeenschap van goederen beoogd, waardoor echtgenoten die in een beperkte gemeenschap van goederen zijn gehuwd, over drie vermogens zullen beschikken. Namelijk het privévermogen van beide echtgenoten en het gemeenschapsvermogen.

Daarnaast beoogt het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen een beperking van het verhaal door privéschuldeisers op de gemeenschap. Dit verhaal is beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. De andere helft van de opbrengst komt toe aan de echtgenoot-niet-schuldenaar. Ook is de echtgenoot-niet-schuldenaar bevoegd tot het overnemen van het betreffende goed.

Bovendien kunnen echtgenoten op grond van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen afwijken van de hoofdregel dat echtgenoten voor gelijke delen draagplichtig zijn voor gemeenschapsschulden. Dit dient de echtgenoot die hier een beroep op doet, te onderbouwen aan de hand van feiten en omstandigheden.

Ook bepaalt het wetsvoorstel dat indien ondernemingsvermogen buiten de gemeenschap valt, ten bate van de gemeenschap een redelijke vergoeding toekomt voor de kennis, vaardigheden en arbeid die de echtgenoot-niet-ondernemer daartoe heeft aangewend. Hiermee ontstaat een vergoedingsvordering van de gemeenschap op de privéonderneming van een van de echtgenoten. Tot slot verplicht het wetsvoorstel niet dat echtgenoten een administratie bijhouden.

Al met al leidt het wetsvoorstel tot een aantal praktijkgevolgen en knelpunten. Allereerst wordt het ontstaan van drie vermogens als knelpunt beschouwd, omdat in de praktijk lastig wordt te achterhalen welke vermogensbestanddelen tot wiens vermogen behoren. Dit zou dan ook tot afwikkelingsproblemen leiden. Daarmee samenhangend wordt het niet opnemen van een administratieplicht als knelpunt beschouwd, omdat dit onduidelijkheid zal opleveren bij echtscheiding. Ten derde wordt het verdwijnen van de algehele gemeenschap van goederen als knelpunt gezien. Het afhandelen van de nu in algehele gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoten zal in de toekomst tot afwikkelingsproblemen leiden, omdat de algehele gemeenschap van goederen dan niet meer in de wet is terug te vinden. Tot slot wordt het ongewijzigd laten van art. 1:96 lid 1 BW als knelpunt beschouwd. Met andere woorden heeft dit tot gevolg dat privéschulden van een echtgenoot, die door het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen van de gemeenschap worden uitgesloten, toch verhaald kunnen worden op het gemeenschapsvermogen.

Samenvattend blijkt uit de afgenomen interviews dat het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften van de gemeenschap aansluit op de praktijk. Ook wordt over het algemeen bevonden dat het niet opnemen van een administratieplicht tot afwikkelingsproblemen zal leiden. Tot slot wordt het voorlichten van echtgenoten als noodzakelijk geacht.

Afsluitend kan gesteld worden dat Zenon Scheidingsdesk na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen haar juridische adviezen aan dient te passen op de nieuwe wetgeving. Verder dient Zenon Scheidingsdesk in de praktijk ook rekening te houden met de in dit onderzoeksrapport genoemde verwachtingen, alsmede praktijkgevolgen, en knelpunten.

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Dit hoofdstuk is een inleidend hoofdstuk en geeft een overzicht van hoe het onderzoeksrapport is opgebouwd. Dit hoofdstuk bevat onder meer de probleembeschrijving en centrale vraag van het onderzoek.

1.1 Afstudeerorganisatie

Zenon Scheidingsdesk (hierna ook te noemen: Zenon) is een mediationkantoor in Breda dat gespecialiseerd is in scheidingsbemiddeling.¹ De organisatie bemiddelt tussen cliënten en adviseert hen onder meer ten aanzien van scheidingen, alimentatie en verdeling van huwelijksvermogen.

De organisatie verzorgt gehele (echt)scheidingszaken. Zo verzorgt de organisatie mediationgesprekken, maar dient zij ook verzoekschriften tot echtscheiding in bij de rechtbank. Afhankelijk van de zaak wordt er ook een alimentatieberekening gemaakt en/of een ouderschapsplan opgesteld.

1.2 Aanleiding en probleembeschrijving

Het aantal echtscheidingen is de afgelopen jaren gestegen. Zo waren er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in 2013 33636 huwelijksontbindingen door echtscheiding en waren dat er in 2014 35409.² Niet alleen het aantal echtscheidingen stijgt, maar tegelijkertijd stijgt hiermee ook het aantal vechtscheidingen.³ Deze vechtscheidingen gaan onder meer over de verdeling van het huwelijksvermogen.

In mei 2003 diende de regering het wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen in.⁴ Met dit wetsvoorstel werd modernisering van het Nederlandse huwelijksvermogensrecht en een beperking van de gemeenschap van goederen beoogd. Erfenissen, giften en voorhuwelijks vermogen zouden door het sluiten van een huwelijk in gemeenschap van goederen niet meer automatisch gemeenschappelijk worden. Voor dit wetsvoorstel werden vier argumenten gegeven.⁵ Zo vond de regering bijvoorbeeld dat alleen hetgeen door (arbeids)inspanning aan vermogen tijdens het huwelijk is gevormd tot de gemeenschap van echtparen hoorde en bij ontbinding van een huwelijk verdeeld diende te worden. Ook zouden erfenissen en giften bij het aangaan van een huwelijk in gemeenschap van goederen niet meer van rechtswege in de gemeenschap vallen. Bovendien zou het wetsvoorstel volgens de regering aansluiten bij hetgeen door de maatschappij als wenselijk werd gezien. Tot slot werd er aansluiting gezocht bij het internationale huwelijksvermogensregime.⁶

Het wetsvoorstel leidde in de juridische vakliteratuur tot veel discussie over de noodzaak van het wetsvoorstel. Als reactie hierop liet de toenmalige Minister van Justitie, de heer Donner, de gewenste veranderingen in het door de regering ingediende wetsvoorstel opnemen in een nota van wijziging. Daarin werd onder meer aangegeven dat voorhuwelijks vermogen niet langer uitgezonderd werd van de gemeenschap van goederen. Wel bleven goederen die krachtens erfopvolging of gift verkregen werden uitgezonderd van de gemeenschap.

Toen in 2008 het lid Anker een amendement indiende ontstond er in de Tweede Kamer opnieuw discussie over het al dan niet beperken van de gemeenschap van goederen.⁷ Uiteindelijk werden zowel het wetsvoorstel als het amendement Anker in de Tweede Kamer aangenomen.

¹ www.scheidingsdesk.nl, (zoek op: Over Ons).

² Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016.

³ TNS NIPO vFAS, *Dag van de Scheiding*, Den Haag 2015.

⁴ Kamerstukken II 2007/08, 28867, 1-2.

⁵ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 2-3 (MvT).

⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 3 (MvT).

⁷ Kamerstukken II 2007/08, 28867, 14.

In december 2009 werd een motie, welke inhield dat erfrechtelijke verkrijgingen en giften wel in de gemeenschap moeten vallen, aangenomen. De kern van het oorspronkelijke wetsvoorstel werd hiermee tenietgedaan en de bestaande situatie werd hiermee gehandhaafd. Op 1 januari 2012 trad de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen in werking.⁸ In juli 2014 werd het initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen ingediend.⁹ Initiatiefnemers Berndsens-Jansen, Recourt en Van Oosten beogen met dit wetsvoorstel alsnog een beperkte gemeenschap van goederen als basisstelsel, waarin enkel hetgeen door inspanning van beide echtelieden gedurende het huwelijk opgebouwd wordt standaard in de gemeenschap valt.¹⁰ Volgens de initiatiefnemers is dat wat de meerderheid van de bevolking als wenselijk acht. Opnieuw wordt aansluiting gezocht bij de rest van de Europese Unie.¹¹

Zenon Scheidingsdesk bemiddelt tussen scheidende echtparen en adviseert hen omtrent hun scheiding en de verdeling van huwelijksvermogen. Zenon Scheidingsdesk adviseert ook toekomstige echtgenoten. Dit wetsvoorstel brengt dus gevolgen met zich mee voor Zenon Scheidingsdesk, omdat de wijzigingen in het wetsvoorstel niet alleen van belang zijn bij het aangaan van een huwelijk maar ook bij beëindiging hiervan. Het is daarom noodzakelijk dat Zenon Scheidingsdesk op de hoogte is van de ontwikkelingen en wijzigingen die het wetsvoorstel beoogt, zodat Zenon haar adviezen na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen op de wijzigingen af kan stemmen. Hierdoor kan Zenon adequaat bemiddelen en haar cliënten correct adviseren omtrent (verdeling van) huwelijksvermogen. Binnen de organisatie is op dit moment nog geen tot onvoldoende kennis omtrent de wijzigingen die het wetsvoorstel bevat. Zenon Scheidingsdesk wil daarom weten welke juridische wijzigingen het wetsvoorstel met zich mee brengt en welke gevolgen dit heeft voor het werkproces en de advisering van de organisatie.

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om op 30 mei 2016 een onderzoeksrapport inzake het initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen te overhandigen aan Zenon Scheidingsdesk. In het onderzoeksrapport wordt toegelicht welke juridische wijzigingen het initiatiefwetsvoorstel beoogt en welke gevolgen deze wijzigingen hebben voor het werkproces en de advisering van de mediators van Zenon Scheidingsdesk. Aan de hand van dit onderzoeksrapport zullen de mediators van Zenon Scheidingsdesk cliënten adequaat kunnen adviseren.

1.4 Centrale vraag

De centrale vraag van dit onderzoeksrapport luidt als volgt:

Welke juridische gevolgen heeft inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen voor de (advies)praktijk van Zenon Scheidingsdesk?

1.5 Deelvragen

De centrale vraag zal aan de hand van de volgende drie deelvragen beantwoord worden:

1. Hoe is de huidige wet- en regelgeving inzake het huwelijksvermogensrecht geregeld?
2. Welke juridische wijzigingen beoogt het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen?
3. Welke juridische gevolgen heeft het wetsvoorstel voor de (advies)praktijk van Zenon Scheidingsdesk en wat zijn verwachte knelpunten van het wetsvoorstel in de praktijk?

⁸ Wet van 18 april 2011, Stb. 2011, 205.

⁹ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 1-2.

¹⁰ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 6 (MvT).

¹¹ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 5 (MvT).

1.6 Onderzoeksstrategieën en verantwoording

Er wordt een praktijkgericht juridisch onderzoek verricht naar het huwelijksvermogensrecht zoals we dat in Nederland kennen en de wijzigingen van dit recht die het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen beoogt. Om antwoord te kunnen geven op de centrale vraag van het onderzoeksrapport wordt een kwalitatief onderzoek verricht.¹² Hierna worden de onderzoeksmethoden per deelvraag benoemd en verantwoord.

De onderzoeksstrategie die gehanteerd zal worden voor deelvragen één en twee is rechtsbronnen- en literatuuronderzoek.¹³ Deze (rechts)bronnen en literatuur zijn de wet, handboeken, artikelen en tijdschriften omtrent het Nederlandse huwelijksvermogensrecht, Kamerstukken en andere officiële documenten inzake het Nederlandse huwelijksvermogensrecht. De geraadpleegde (rechts)bronnen en literatuur zullen worden geanalyseerd, vergeleken en geïnterpreteerd. Hierdoor kan een duidelijk beeld geschetst worden van de huidige wet- en regelgeving inzake het huwelijksvermogensrecht en de wijzigingen in de wet- en regelgeving die het wetsvoorstel beoogt.

Voor het praktijkonderzoek zal behalve een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek ook gebruik gemaakt worden van de onderzoeksstrategie casestudy.¹⁴ Om deelvraag drie van dit onderzoeksrapport te beantwoorden zal aan de hand van werkervaring bij Zenon Scheidingsdesk het huidige werkproces en de wijze van advisering van Zenon, ten aanzien van huwelijksvermogensrechtelijke dossiers, in kaart gebracht worden. Om inzicht te krijgen in de wijze waarop dit proces wordt uitgevoerd zullen ook interne documenten van Zenon bestudeerd worden.¹⁵ Daarnaast zullen ook een advocaat en vier notarissen, waarvan één ook plaatsvervangend raadsheer bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch, gespecialiseerd in het personen- en familierecht, geïnterviewd worden. Ook bij de interviews staat deelvraag drie van dit onderzoeksrapport centraal. Voornoemde interviews zullen open interviews zijn, waarbij de mogelijkheid bestaat om een toelichting op antwoorden te vragen en aanvullende vragen te formuleren.¹⁶

Er is gekozen voor een rechtsbronnen –en literatuuronderzoek, omdat aan de hand van deze strategie duidelijk wordt wat de (juridische) gevolgen en knelpunten van het wetsvoorstel zijn. Deelvragen één en twee van dit onderzoeksrapport vallen onder het onderzoek naar het recht en zijn terug te vinden in hoofdstuk twee en drie van dit onderzoeksrapport. De geraadpleegde rechtsbronnen en literatuur zijn handboeken omtrent het huwelijksvermogensrecht, Kamerstukken inzake het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen, tijdschriften en Burgerlijk Wetboek Boek 1.¹⁷ Aan de hand van voornoemde bronnen is de nodige informatie verzameld voor het opstellen van de hoofdstukken twee en drie. Door het in kaart brengen van het huidige huwelijksvermogensrecht en de wijzigingen van het recht die het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen beoogt, wordt voor Zenon Scheidingsdesk duidelijk wat de juridische gevolgen zijn van het wetsvoorstel.

In hoofdstuk vier van dit onderzoeksrapport is deelvraag drie van het onderzoeksrapport uiteengezet. Behalve Kamerstukken en tijdschriften inzake het wetsvoorstel, is voor hoofdstuk vier ook gebruik gemaakt van informatie uit de afgenomen interviews. De geïnterviewde personen zijn telefonisch en elektronisch benaderd, waarna een afspraak is gemaakt voor het afnemen van het interview. Er is gekozen voor het afnemen van interviews zodat een aanvullend beeld geschetst kan worden van de opinies van een advocaat en notarissen uit de praktijk. Door het afnemen van interviews wordt in kaart gebracht wat diverse personen uit de

¹² Van Schaaijk 2011, p. 80.

¹³ Van Schaaijk 2011, p. 79.

¹⁴ Van Schaaijk 2011, p. 80.

¹⁵ Van Schaaijk 2011, p. 81.

¹⁶ Van Schaaijk 2011, p. 88.

¹⁷ Van Schaaijk 2011, p. 83-84.

praktijk vanuit verschillende functies verwachten van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen.

Kortom is gekozen voor bovenstaande bronnen, omdat deze betrouwbaar en effectief zijn.¹⁸

Tot slot wordt in hoofdstuk vijf de huidige (advies)praktijk van Zenon Scheidingsdesk benoemd. Aan de hand hiervan is te concluderen wat de praktische gevolgen zijn van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen voor de praktijk van Zenon.

1.7 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport bestaat uit een zestal hoofdstukken. In hoofdstuk twee van dit onderzoeksrapport is het huidige Nederlandse huwelijksvermogensrecht in kaart gebracht. U leest in hoofdstuk twee onder meer over de verschillende huwelijksvermogensregimes en over de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen die per 1 januari 2012 in werking is getreden. Hoofdstuk drie betreft het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen. Hierin staat beschreven wat het doel van het wetsvoorstel is en welke wijzigingen het wetsvoorstel beoogt. In hoofdstuk vier wordt het praktijkonderzoek weergegeven. Hoofdstuk vier omvat de verwachtingen, alsmede praktijkgevolgen, en knelpunten van het wetsvoorstel. Ook worden in hoofdstuk vier de hoofdlijnen van de afgenomen interviews benoemd. In hoofdstuk vijf wordt het huidige werkproces en de advisering van Zenon Scheidingsdesk benoemd. Tot slot worden er in hoofdstuk zes conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan aan Zenon Scheidingsdesk, welke een antwoord vormen op de centrale vraag van dit onderzoek. Tot slot bevat dit onderzoeksrapport zes bijlagen.

In het volgende hoofdstuk wordt het huidige Nederlandse huwelijksvermogensrecht in kaart gebracht.

¹⁸ Van Schaaijk 2011, p. 92.

HOOFDSTUK 2 HUWELIJKSVERMOGENSRECHT IN KAART GEBRACHT

In dit hoofdstuk is het Nederlandse huwelijksvermogensrecht uiteengezet. Zo leest u onder andere over de wettelijke gemeenschap van goederen en huwelijkse voorwaarden. Ook zijn de wijzigingen naar aanleiding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen benoemd.

2.1 Inleiding

Het nationale huwelijksvermogensrecht is de afgelopen jaren aanzienlijk gewijzigd. In drie tranches heeft de regering het huwelijksvermogensrecht aan willen passen. Op 1 januari 2012 is het Nederlandse huwelijksvermogensrecht voor het laatst gewijzigd door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen.¹⁹

2.2 De wettelijke gemeenschap van goederen

Op grond van art. 1:93 BW kan men bij huwelijkse voorwaarden van de bepalingen inzake de wettelijke gemeenschap van goederen afwijken. Stelt men geen huwelijkse voorwaarden op, dan trouwt men in gemeenschap van goederen zoals bedoeld in art. 1:94 lid 1 BW.

Een huwelijk in gemeenschap van goederen houdt in dat alle goederen van echtgenoten vanaf de huwelijksvoltrekking²⁰ gemeenschappelijke goederen zijn. Dat betekent dat alle tegenwoordige en alle toekomstige goederen van echtgenoten van hen gezamenlijk worden door het aangaan van een gemeenschap van goederen. Goederen die na ontbinding van de gemeenschap zijn verkregen, behoren dus niet tot de gemeenschap.²¹

Art. 1:94 lid 2 BW bepaalt dat de gemeenschap, wat haar baten betreft, in eerste instantie alle goederen van de echtgenoten omvat, bij aanvang van de gemeenschap aanwezig of nadien, zolang de gemeenschap niet is ontbonden, verkregen.²² Het gaat dus om goederen welke echtgenoten bij aanvang van het huwelijk in gemeenschap van goederen inbrengen, alsmede de goederen welke de echtgenoten gedurende het huwelijk verkrijgen. Dit wordt boedelmenging genoemd.²³ Men spreekt ook wel van een absorberende werking van de gemeenschap van goederen. Hiermee wordt bedoeld dat de gemeenschap van goederen alle goederen aanzuigt.²⁴

In art. 1:94 lid 2 BW zijn een aantal uitzonderingen op de gemeenschap van goederen opgenomen. Allereerst zijn uitgezonderd goederen ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking van de erflater of bij de gift is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen. Deze behoren in een dergelijk geval niet tot de gemeenschap. Een erflater of gever kan op grond van art. 1:94 lid 2 sub a BW dus bepalen dat een erfenis of een gift buiten de gemeenschap valt en alleen toekomt aan een van de echtgenoten. Dit gebeurt door middel van een uitsluitingsclausule.²⁵ Van een uitsluitingsclausule kan niet bij overeenkomst van huwelijkse voorwaarden worden afgeweken.²⁶ Erflaters en gevers wensen, zo blijkt uit de praktijk, gewoonlijk niet dat hetgeen zij nalaten of schenken aan bijvoorbeeld een van hun in gemeenschap van goederen gehuwde kinderen, in het gemeenschapsvermogen valt.²⁷

¹⁹ Wet van 18 april 2011, *Stb.* 2011, 205.

²⁰ Vlaardingerbroek e.a. 2011, p. 128-130.

²¹ Van Duijvendijk-Brand 2016, art. 1:94 BW, aant. 2 (online, laatst bijgewerkt op 22 april 2016).

²² Bruijn 2012, p. 115.

²³ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 114.

²⁴ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 3 (MvT).

²⁵ Bruijn 2012, p. 139.

²⁶ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 115.

²⁷ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 112.

Daarnaast worden pensioenrechten waarop de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding van toepassing is, alsmede met die pensioenrechten verband houdende rechten op nabestaandenpensioen, op grond van art. 1:94 lid 2 sub b BW van de gemeenschap uitgesloten. Tot slot valt het recht op het vestigen van een vruchtgebruik zoals bedoeld in art. 4:29 BW jo. 4:30 BW op grond van art. 1:94 lid 2 sub c BW ook buiten de gemeenschap van goederen. Dit zijn het vestigen van vruchtgebruik op een woning, de tot de nalatenschap behorende inboedel en andere goederen.

Ook vallen verknochte goederen en schulden op grond van art. 1:94 lid 3 BW buiten de gemeenschap van goederen. Een voorbeeld van een verknocht goed is smartengeld.²⁸ Smartengeld wordt bij verdeling van een huwelijksgemeenschap dus niet gedeeld met de andere echtgenoot.

Tot slot zijn ook vruchten van goederen die door een uitsluitingsclausule niet in de gemeenschap vallen, op grond van art. 1:94 lid 4 BW uitgesloten van de gemeenschap van goederen. Te denken valt aan rente op een onder uitsluitingsclausule verkregen erfenis. De vruchten van die buitengesloten erfenis, de rente, valt door deze uitzondering buiten de gemeenschap. Een erflater hoeft dus niet uitdrukkelijk aan te geven dat de vruchten van zijn erfenis buiten de gemeenschap vallen.

Op grond van art. 1:94 lid 5 BW bevat de gemeenschap van goederen alle schulden van echtgenoten, met uitzondering van onder meer schulden die voortvloeien uit van de gemeenschap uitgezonderde goederen en schulden uit door een van de echtgenoten gedane giften of gemaakte bedingen. Hierbij kan gedacht worden aan erfbelasting. Kortom vallen zowel de vóór als tijdens het huwelijk aangegane schulden in de gemeenschap van goederen, ongeacht wie van de echtgenoten de schuld is aangegaan.²⁹

Een in gemeenschap van goederen gehuwd echtpaar kan tijdens het huwelijk de wettelijke gemeenschap van goederen vervangen door een ander huwelijksvermogensrechtelijk stelsel. Dit doen zij door middel van het opstellen van huwelijkse voorwaarden. Op grond van art. 1:99 lid 1 sub g BW jo. 1:120 BW wordt de gemeenschap op de dag, volgende op die waarop de akte met huwelijkse voorwaarden is verleden, tenzij in de akte een later tijdstip is aangewezen, van rechtswege ontbonden. Pas na de ontbinding is verdeling van de huwelijkse gemeenschap mogelijk.³⁰

2.3 Huwelijkse voorwaarden

Door middel van het opstellen van huwelijkse voorwaarden ex. art. 1:93 BW kan men afwijken van de wettelijke gemeenschap van goederen, voor zover de wettelijke bepalingen zich uitdrukkelijk of naar hun aard tegen afwijking verzetten.³¹ Met huwelijkse voorwaarden wordt de omvang van de gemeenschap van goederen nader bepaald en worden de vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk geregeld. Men kan door middel van huwelijkse voorwaarden dus bepalen welk vermogen en welke goederen wel en niet gemeenschappelijk zijn.³²

Huwelijkse voorwaarden kunnen op grond van art. 1:114 BW zowel voor aanvang van het huwelijk als gedurende het huwelijk worden opgesteld.³³ Zoals hierna zal blijken, is toestemming van de rechter voor het opstellen van huwelijkse voorwaarden gedurende het huwelijk door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen niet meer een vereiste.³⁴ Door afschaffing van deze rechterlijke goedkeuring ex. art. 1:119 BW (oud) heeft de notaris er een zogeheten zorgplicht bij gekregen. De notaris moet zich afvragen of de grond waarop een echtpaar huwelijkse voorwaarden wil opstellen aanvaardbaar is. Ook

²⁸ HR 25 oktober 1997, 1998/693.

²⁹ Van Duijvendijk-Brand 2016, art. 1:94 BW, aant. 3 (online, laatst bijgewerkt op 22 april 2016).

³⁰ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 113.

³¹ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 124.

³² Koens & Vonken 2014, p. 172.

³³ Zonnenberg 2009, p. 10.

³⁴ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 126.

zal een notaris rekening moeten houden met de positie van eventuele schuldeisers. Worden schuldeisers benadeeld door de huwelijkse voorwaarden, dan kunnen zij een beroep doen op de actio Pauliana.³⁵ Bovendien speelt de zorgplicht ook een rol bij het voorlichten van mensen omtrent de gevolgen van de specifieke huwelijkse voorwaarden.³⁶

2.3.1 Vormvereisten en geldigheid

Aan het opstellen van huwelijkse voorwaarden zijn vormvereisten verbonden. Huwelijkse voorwaarden moeten op grond van art. 1:115 lid 1 BW jo. 3:39 BW op straffe van nietigheid bij notariële akte worden aangegaan.³⁷ Daarnaast zijn voor het huwelijk vastgestelde huwelijkse voorwaarden ex. art. 1:117 BW dwingendrechtelijk vanaf het moment van de huwelijksvoltrekking.³⁸ In beginsel is de geldigheid van huwelijkse voorwaarden niet afhankelijk van het al dan niet inschrijven van die voorwaarden in het openbare huwelijksgoederenregister. Kortgezegd werken huwelijkse voorwaarden die tijdens het huwelijk zijn aangegaan ex. art. 1:120 lid 1 BW op de dag na die waarop de notariële akte is ondertekend. Dienen de huwelijkse voorwaarden echter tegen derden te werken, dan moeten die voorwaarden op grond van art. 1:116 lid 1 BW in het openbaar huwelijksgoederenregister ingeschreven zijn. Op grond van art. 1:120 lid 2 BW kunnen huwelijkse voorwaarden slechts tegen derden geworpen worden indien zij ten minste 14 dagen in het openbaar huwelijksgoederenregister waren ingeschreven. Kortom kunnen huwelijkse voorwaarden alleen tegen derden die van de huwelijkse voorwaarden af konden weten, tegengeworpen worden. Dit openbaar huwelijksgoederenregister wordt gehouden ter griffie van de rechtbank waarbinnen het huwelijk is voltrokken.³⁹

2.3.2 Staat van aanbrengsten

Echtgenoten kunnen bij aanvang van het huwelijk een zogeheten staat van aanbrengsten aanleveren. Hierin wordt door echtgenoten opgenomen wat zij ieder voor het huwelijk aan privévermogen hadden. Vaak is dit een lijst van opgesomde goederen en soms ook schulden. Door middel van het opstellen van een staat van aanbrengsten wordt het vaststellen van de vermogens bij het einde van het huwelijk, door echtscheiding of door overlijden, vergemakkelijkt. Het gaat hier met name om niet-registergoederen. Voor registergoederen en andere goederen op naam geldt dat te onderzoeken valt onder wiens vermogen het goed valt. De staat van aanbrengsten wordt aan de akte vastgehecht.

2.4 Stelsels van huwelijkse voorwaarden

De omvang van de huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap kan door middel van huwelijkse voorwaarden nader bepaald worden. Door het opstellen van een overeenkomst van huwelijkse voorwaarden bepaalt men welk stelsel van huwelijkse voorwaarden van toepassing is op hun huwelijk, waarmee de omvang van de huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap wordt vastgesteld.⁴⁰

In Nederland kennen we verschillende stelsels van huwelijkse voorwaarden. Hierna worden de meest voorkomende stelsels van huwelijkse voorwaarden benoemd.

2.4.1 Koude uitsluiting

Als men bij het opstellen van huwelijkse voorwaarden bepaalt dat de wettelijke gemeenschap van goederen geheel wordt uitgesloten, bestaat er een zogeheten koude uitsluiting. In een dergelijk geval verplichten echtgenoten zich over en weer tot niets en delen zij niet in hun inkomens en vermogens.⁴¹ Met een koude uitsluiting wordt dus voorkomen dat er een boedelmenging plaatsvindt. Kortom heeft een echtpaar bij een koude uitsluiting geen

³⁵ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 127.

³⁶ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 128.

³⁷ Assers 2010, p. 340.

³⁸ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 126.

³⁹ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 126.

⁴⁰ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 129.

⁴¹ Koude uitsluiting 2010, p. 14.

gemeenschappelijke goederen. Dit stelsel wordt veelal gekozen om de echtgenoot van zijn echtgenoot-ondernemer te beschermen. Door dit stelsel hebben echtgenoten ieder een privévermogen. Bij de ontbinding van het huwelijk, bijvoorbeeld door echtscheiding, is er geen sprake van vermogensverdeling.

Het aantal voorhuwelijks koude uitsluitingen is de laatste jaren aanzienlijk gestegen. Dit komt mede gezien het feit dat veel echtgenoten tegenwoordig beide een inkomen hebben en niet meer afhankelijk (willen) zijn van de ander.⁴²

2.4.2 Het verrekenbeding

Met een koude uitsluiting delen echtgenoten niet in elkaars vermogen en inkomen. Met andere woorden heeft de echtgenoot in geen enkel opzicht profijt van de vermogensgroei door bijvoorbeeld het arbeidsinkomen van zijn partner.⁴³ Om die reden wordt een overeenkomst van huwelijks voorwaarden veelal aangevuld met een verrekenbeding. Dit is een afspraak tussen echtgenoten, waarbij ze bepalen om (arbeids)inkomen en vermogen met elkaar te verrekenen. Men kan kiezen voor ofwel een periodieke verrekening ofwel een finale verrekening.⁴⁴

2.4.2.1 Periodiek verrekenbeding

Een periodieke verrekening is het verrekenen van (arbeids)inkomen tussen echtgenoten. Dit vindt veelal jaarlijks plaats. Bij zo'n verrekening ontstaat voor de ene echtgenoot een vordering tegenover de andere echtgenoot. In de praktijk komt het echter zelden voor dat de periodieke verrekening op de juiste manier en tijd plaatsvindt. Een echtpaar dat niet verrekend op de afgesproken tijdstippen, maakt het ingewikkeld de vordering over en weer te bepalen.⁴⁵ Dit leidt uiteindelijk tot problemen bij een echtscheiding.

De Hoge Raad heeft in een uitspraak bepaald dat partijen met een periodiek verrekenbeding, die gedurende het huwelijk niet hebben verrekend, niet alleen gerechtigd zijn tot het nominale bedrag, maar ook tot de vermogensvermeerdering daarvan.⁴⁶ Er wordt dus uitgegaan van de zogeheten beleggingsleer. Art. 1:141 BW regelt dan ook dat indien een verrekenbeding niet over het afgesproken tijdvak is afgerekend, de verplichting tot verrekening blijft bestaan en de gerechtigde ook recht heeft op de beleggingswinst en de vruchten daarvan. Bovendien deelt de gerechtigde echtgenoot niet mee in een eventueel negatief saldo van de belegging, mits de gerechtigde niet heeft ingestemd met de belegging.⁴⁷ Een vordering tot verrekening verjaart op grond van art. 1:141 lid 6 BW niet eerder dan drie jaar na de beëindiging van het huwelijk, dan wel na de inschrijving van de beschikking betreffende de scheiding van tafel en bed in het register.

2.4.2.2 Finaal verrekenbeding

Een echtpaar met een finaal verrekenbeding spreekt af hoe zij aan het einde van het huwelijk, in geval van (echt)scheiding of overlijden, het (arbeids)inkomen en vermogen met elkaar wil verrekenen.⁴⁸ Echtgenoten spreken vaak af dat zij bij een 'goed' einde van het huwelijk, door overlijden, het vermogen willen verrekenen alsof zij in gemeenschap van goederen waren gehuwd. Bij een 'slecht' einde van het huwelijk, door echtscheiding, wordt veelal afgesproken dat voorhuwelijks vermogen van echtgenoten, erfenissen en giften uitgesloten worden van de verrekening. Op grond van art. 1:142 lid 1 BW wordt het tijdstip van indiening van het verzoekschrift tot echtscheiding en het tijdstip van overlijden gezien als het einde van een huwelijk. Overigens komt de gerechtigde bij een finaal verrekenbeding ook de vermogensvermeerdering van de betrokken vermogensbestanddelen toe.⁴⁹

⁴² Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 134.

⁴³ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 136.

⁴⁴ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 137.

⁴⁵ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 137-138.

⁴⁶ HR 7 april 1995, NJ 1996/486.

⁴⁷ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 138-139.

⁴⁸ Schrama & Antokolskaia 2015, p. 165.

⁴⁹ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 140.

2.5 Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen

Op 7 mei 2003 werd het wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen ingediend.⁵⁰ Dit wetsvoorstel was het laatste deel van een traject om het huwelijksvermogensrecht in Nederland te wijzigen.⁵¹

Met dit wetsvoorstel werd aanpassing van de wettelijke gemeenschap van goederen beoogd, waardoor erfenissen, giften en voorhuwelijks vermogen door het sluiten van een huwelijk in gemeenschap van goederen niet meer van rechtswege in de huwelijksgemeenschap zouden vallen.⁵² Hiermee werd dus een beperkte gemeenschap van goederen beoogd.

2.6.1 Wetsvoorstel 28867

Er lagen vier argumenten aan dit wetsvoorstel ten grondslag.⁵³ Allereerst vond de regering dat alleen hetgeen gedurende het huwelijk door arbeidsinspanning van echtgenoten aan vermogen werd opgebouwd tot de gemeenschap van goederen behoorde en dit vermogen bij ontbinding van een huwelijk verdeeld diende te worden.⁵⁴ Volgens de regering was het niet wenselijk om een erfenis of gift, gedaan aan één van de echtgenoten, zowel vanuit het perspectief van erflater of schenker, als dat van begiftigde, erfgenaam of legataris, van rechtswege in de gemeenschap van goederen te laten vallen.

Daarnaast beargumenteerde de regering dat een aanpassing van de wettelijke gemeenschap van goederen beter aansloot op hetgeen in de praktijk gebruikelijk was. Sinds de invoering van Burgerlijk Wetboek Boek 1 zou namelijk steeds vaker afgeweken zijn van de algehele gemeenschap van goederen. De stijging van het aantal huwelijkse voorwaarden en het vrijwel standaard opnemen van uitsluitingsclausules in testamenten en schenkingsakten, waren voor de regering reden om een aanpassing van de gemeenschap van goederen te zien als het meest wenselijke regime.

Bovendien paste dit regime beter bij de wijze waarop men in vermogensrechtelijke zin naar het huwelijk is gaan kijken. Namelijk dat alleen datgene dat door inspanning van beide echtgenoten tijdens het huwelijk is verworven standaard in de gemeenschap van goederen valt. Tot slot stelde de regering dat het Nederlandse huwelijksvermogensregime in internationaal verband uitzonderlijk te noemen was. Nederland zou een van de weinige landen zijn met een algehele gemeenschap van goederen.⁵⁵

Indiening van het wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen leidde tot vele discussies over de noodzaak van het wetsvoorstel. Als reactie hierop werd nader verslag aan de Minister van Justitie voorgelegd, waarna hij met een aanpassing van het wetsvoorstel kwam. Door deze aanpassing werden de voorhuwelijks goederen en schulden niet langer van de huwelijksgemeenschap uitgezonderd.⁵⁶ Voorhuwelijks vermogen viel hierdoor dus weer in de gemeenschap van goederen. Goederen die verkregen werden krachtens erfopvolging of gift bleven wel uitgezonderd van de gemeenschap van goederen.⁵⁷

2.5.2 Amendement Anker

Ook in de Tweede Kamer was nog geen overeenstemming over het al dan niet aannemen van het wetsvoorstel. Het amendement Anker speelde hierbij een grote rol.⁵⁸ Dit amendement, ingediend door het lid Anker, had met name betrekking op het ontstaan van drie vermogens, namelijk het gezamenlijke vermogen en het privévermogen van beide echtgenoten afzonderlijk, en de daarbij behorende complicaties. Het bijhouden van de administratie van deze vermogens en de daaruit voortvloeiende problemen waren de voornaamste bezwaren

⁵⁰ *Kamerstukken II* 2002/03, 28867, 1-2.

⁵¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 2 (MvT).

⁵² Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 84.

⁵³ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 2-3 (MvT).

⁵⁴ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 2 (MvT).

⁵⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 3 (MvT).

⁵⁶ *Kamerstukken II* 2005/06, 28867, 8.

⁵⁷ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 3 (MvT).

⁵⁸ *Kamerstukken II* 2007/08, 28867, 14.

tegen het wetsvoorstel. Dit zou volgens Kamerleden voor complicaties bij de afwikkeling zorgen.

De toenmalige Minister van Justitie weerlegde de bezwaren van verschillende Kamerleden. Vanuit de Kamer werd aangevoerd dat het merendeel van de in gemeenschap van goederen getrouwde echtparen die keuze bewust maakte. De minister betwijfelde of dat in de praktijk echt zo was, omdat deze gemeenschap bij het aangaan van een gemeenschap van goederen van rechtswege intreedt.

Afgezien van het feit dat de minister een voorstander was van het wetsvoorstel, en hiermee dus ook van een beperktere gemeenschap van goederen, werden niet alleen het wetsvoorstel maar ook het amendement Anker aangenomen door de Tweede Kamer.⁵⁹

In december 2009 behandelde de Eerste Kamer het wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen. Ook bij de behandeling in de Eerste Kamer stond het amendement Anker ter sprake. Volgens de Eerste Kamer zou het aannemen van het amendement Anker tot wetstechnische onvolkomenheden hebben geleid. Om die reden werd door middel van een motie verzocht onderzoek te verrichten naar de in het wetsvoorstel opgenomen wijzigingen. Deze motie werd aangenomen. Het onderzoek wees uit dat erfrechtelijke verkrijgingen en giften wel in de gemeenschap van goederen zouden moeten vallen, maar dat de echtgenoot aan wie een erfenis werd nagelaten of een gift werd geschonken hierover als enige bestuursbevoegdheid zou moeten hebben.⁶⁰

In april 2011 stemde de Eerste Kamer met een ruime meerderheid in met het wetsvoorstel. Tot slot werd ter reparatie van de geconstateerde wetstechnische onvolkomenheden door de regering een voorstel tot reparatie ingediend. Het voorstel werd als hamerstuk aangenomen, waarna de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen op 1 januari 2012 in werking trad.⁶¹

2.6 Wijzigingen per 1 januari 2012

De behandeling van dit wetsvoorstel heeft ruim acht jaar geduurd. De aanvankelijk beoogde beperkte gemeenschap van goederen werd door zowel het amendement Anker als voornoemde motie niet gerealiseerd. Alsnog heeft de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen een aantal wijzigingen bewerkstelligd in de titels 6, 7 en 8 van het Burgerlijk Wetboek Boek 1.⁶²

Hierna worden de wijzigingen door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen beschreven en toegelicht. Voor huwelijken tot stand gekomen op of na 1 januari 2012 geldt het nieuwe huwelijksvermogensrecht, zoals bedoeld in de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen.

2.6.1 Rechten en verplichtingen

In titel 1.6 van Burgerlijk Wetboek Boek 1 staan de rechten en verplichtingen van echtgenoten opgenomen. Deze rechten en verplichtingen gelden ten aanzien van alle huwelijksvermogensregimes en kunnen niet bij huwelijksvoorwaarden terzijde geschoven worden.⁶³ Op grond van art. 1:81 BW eerste volzin zijn echtgenoten elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd. Ook is de wederzijdse zorgplicht in art. 1:81 BW opgenomen. De wederzijdse zorgplicht houdt in dat de ene echtgenoot zijn of haar welvaart dient te delen met de ander. Deze verplichting geldt gedurende het huwelijk van echtgenoten en mits zij niet van tafel en bed zijn gescheiden.⁶⁴ Bij een echtscheiding en scheiding van tafel en bed wordt aan deze verplichting door middel van alimentatie ex. art. 1:157 BW invulling gegeven.

Door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen geldt er voor echtgenoten op grond van art. 1:83 BW ook een inlichtingenplicht.⁶⁵ Op grond hiervan

⁵⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 4 (MvT).

⁶⁰ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 4 (MvT).

⁶¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 4 (MvT).

⁶² Wet van 18 april 2011, *Stb.* 2011, 205.

⁶³ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 112.

⁶⁴ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 85.

⁶⁵ Van Mourik 2013, p. 10.

verschaffen echtgenoten elkaar desgevraagd inlichtingen over het door hen gevoerde bestuur en over de stand van hun goederen en schulden.⁶⁶ Deze inlichtingenplicht is dus een wederzijds recht op informatie inzake de vermogenspositie van de ander en geldt sinds 1 januari 2012 ongeacht het huwelijksvermogensregime.⁶⁷

2.6.2 Het bestuur

Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht maakt onderscheid tussen eigen en gemeenschappelijk vermogen van echtgenoten. Dit vermogen samen wordt huwelijksvermogen genoemd. Een echtgenoot is op grond van art. 1:90 lid 1 BW bevoegd tot het bestuur van zijn eigen goederen en op grond van art. 1:97 BW tot het bestuur van de goederen van een gemeenschap.⁶⁸

Iedere huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap bevat op grond van art. 1:97 BW zijn eigen regels omtrent het bestuur over de tot de gemeenschap behorende goederen.⁶⁹

Het bestuur van een echtgenoot over een goed omvat de uitoefening van de daaraan verbonden bevoegdheden.⁷⁰ Met deze bevoegdheid wordt op grond van art. 1:90 lid 2 BW verstaan de bevoegdheid tot beschikking en tot beheer en de bevoegdheid om ten aanzien van een goed feitelijke handelingen te verrichten en toe te laten.

Voor inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen had een echtgenoot alleen het bestuur over zijn eigen en de door hem of haar in de gemeenschap gebrachte goederen. Echtgenoten zijn door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen op grond van art. 1:97 lid 1 BW beide bevoegd tot het bestuur over de goederen van de gemeenschap. De Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen bepaalt dus dat beide echtgenoten bevoegd zijn tot het bestuur over de goederen niet op naam, ongeacht wie het goed in de gemeenschap heeft gebracht.⁷¹ Een goed op naam van beide echtgenoten betekent dat zij gezamenlijk beschikkingsbevoegd zijn. Een goed op naam van één echtgenoot, of goederen krachtens erfrechtelijke verkrijgingen en giften blijven onder diens bestuur.⁷²

2.6.3 Tijdstip ontbinding huwelijksgemeenschap

Een echtpaar, gehuwd in gemeenschap van goederen, dient bij een echtscheiding de gemeenschap (onderling) te verdelen. Voor 2012 was het tijdstip waarop de gemeenschap van goederen ontbonden werd de datum waarop de echtscheidingsbeschikking werd ingeschreven bij de burgerlijke stand van de betreffende gemeente.

Het tijdstip van ontbinding van de huwelijksgemeenschap is door de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen gewijzigd. Op grond van art. 1:99 lid 1 sub b BW is de datum waarop het verzoekschrift tot echtscheiding is ingediend ook het tijdstip waarop de huwelijksgemeenschap wordt ontbonden.⁷³ Na indiending van het verzoekschrift tot echtscheiding kunnen echtparen geen invloed meer hebben op de omvang van hun gemeenschap. Huwelijksvermogen en schulden opgebouwd na dat tijdstip vallen niet meer in de gemeenschap van goederen en worden niet betrokken bij de verdeling. Het is echter wel mogelijk deze peildatum in gezamenlijke overeenstemming met de andere echtgenoot op een andere datum vast te stellen.

Het tijdstip waarop de gemeenschap wordt gewaardeerd blijft ongewijzigd. Dit is namelijk het moment waarop de feitelijke verdeling van de gemeenschap van goederen plaatsvindt.

⁶⁶ Schrama & Antokolskaia 2015, p. 137-138.

⁶⁷ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 87.

⁶⁸ Mourik 2013, p. 45-46.

⁶⁹ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 96.

⁷⁰ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 97.

⁷¹ Breederveld, *FJR* 2012/16, p. 3.

⁷² Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 98-99.

⁷³ Breederveld, *FJR* 2012/16, p. 1.

2.6.4 Zaaksvervanging en vergoedingsrechten

Tijdens het huwelijk is vermogen onderworpen aan veranderingen. Een echtpaar kan goederen verkopen en besluiten met de opbrengst nieuwe goederen aan te schaffen. Dit worden vermogensverschuivingen genoemd. Deze vermogensverschuivingen kunnen gecompenseerd worden door zaaksvervanging en door vergoedingsrechten.⁷⁴

Een goed dat voor meer dan de helft met privévermogen van een echtgenoot is bekostigd, valt op grond van art. 1:95 lid 1 BW in het privévermogen van de betreffende echtgenoot. In dit geval komt de gemeenschap een vergoedingsvordering toe. Andersom geldt dat wanneer een goed wel tot de gemeenschap gaat behoren en een echtgenoot het goed voor een deel heeft bekostigd met privévermogen, de echtgenoot in privé een vergoedingsvordering toekomt. Dit wordt zaaksvervanging genoemd.

Een echtpaar dat zonder huwelijkse voorwaarden trouwt, is op grond van art. 1:93 BW jo. 1:94 BW in gemeenschap van goederen gehuwd. Een in gemeenschap van goederen gehuwd echtpaar kan naast het gemeenschappelijk vermogen ook over privévermogens beschikken. Dit privévermogen kan bijvoorbeeld een erfenis of schenking onder uitsluitingsclausule zijn. Een dergelijke erfenis of schenking onder uitsluitingsclausule kan in de gemeenschap van goederen vallen, wanneer de begunstigde dit vermogen in de gemeenschap investeert. Dit kan bijvoorbeeld door met dit vermogen een gemeenschappelijke woning of een ander gemeenschappelijk goed te bekostigen. In dat geval ontstaat er een zogeheten vermogensverschuiving.⁷⁵ Het privévermogen van de begunstigde valt dan door aankoop van de gemeenschappelijke woning in de gemeenschap van goederen. In een dergelijke situatie ontstaat er voor de investerende echtgenoot op grond van art. 1:95 lid 2 BW een vergoedingsrecht.

Andersom kan een echtgenoot bijvoorbeeld ook met vermogen van de gemeenschap een privéschuld aflossen. Ook dan ontstaat er een vergoedingsrecht. Ditmaal aan de gemeenschap. Tot slot kunnen er op grond van art. 1:87 lid 1 BW ook tussen de privévermogens van echtgenoten onderling vergoedingsrechten ontstaan.

Vóór 1 januari 2012 zou de investerende echtgenoot bij een eventuele verkoop van voornoemde gemeenschappelijke woning, het geïnvesteerde bedrag met voorrang terugkrijgen. Het overige vermogen zou bij gelijke delen gesplitst worden. Men ging hierbij uit van de nominaliteitsleer. Dit houdt in dat een waardeinstijging of –daling in een soortgelijk geval geen invloed heeft op het bedrag van de vordering.⁷⁶

Door de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen zijn de vergoedingsrechten bij echtscheiding uitgebreid. De begunstigde heeft op grond van art. 1:87 lid 2 BW jo. 1:95 BW behalve het geïnvesteerde ook recht op het opgebouwd rendement dat is ontstaan door het geïnvesteerd vermogen. Een eventuele waardedaling hoort hier ook bij. Dit noemt men de beleggingsleer.⁷⁷ De beleggingsleer geldt alleen ten aanzien van investeringen in goederen.⁷⁸

Met deze uitbreiding van de vergoedingsrechten heeft de wetgever, vanuit economisch belang, participatie van de investeerder in de waardeontwikkeling van het gekochte goed willen realiseren. Hierna worden de nominaliteitsleer en de beleggingsleer aan de hand van een voorbeeld toegelicht.

⁷⁴ Assers 2010, p. 369.

⁷⁵ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 88.

⁷⁶ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 89.

⁷⁷ Van Duijvendijk-Brand 2015, art. 1:87 BW, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 15 februari 2015).

⁷⁸ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 89.

Voorbeeld nominaliteitsleer vóór 1 januari 2012

Anna en Bernard zijn in 2005 in gemeenschap van goederen getrouwd. Een aantal maanden na het aangaan van het huwelijk besluiten Anna en Bernard dat ze een woning willen kopen voor €500.000. In dezelfde periode ontvangt Bernard een erfenis van €100.000 onder uitsluitingsclausule, wat betekent dat dit vermogen onder zijn privévermogen zal vallen. Bernard besluit dit privévermogen in de woning te investeren. Door dit te doen heeft Bernard geïnvesteerd in de gemeenschappelijke woning. Het overige bedrag van €400.000 betalen zij met een hypotheek van de ABN AMRO Bank.

In 2010 strand het huwelijk tussen Anna en Bernard, waarna het huis verkocht wordt en de opbrengst verdeeld moet worden. De woning wordt voor een bedrag van €700.000 verkocht. Bernard heeft bij de verdeling recht op zijn nominale waarde van zijn investering van €100.000. Na aftrek van deze nominale waarde (€700.000 - €100.000) blijft er €600.000 over. Als hier ook de hypotheek mee afgelost wordt (€600.000 - €400.000) blijft er een bedrag van €200.000 over. Dit bedrag wordt in twee gelijke delen verdeeld. Dat betekent dat Anna en Bernard beide €100.000 krijgen. Bernard houdt er als investeerder dus (€100.000 + €100.000) €200.000 aan over. Anna krijgt €100.000.

Voorbeeld beleggingsleer vanaf 1 januari 2012⁷⁹

Bovenstaande casus speelt zich nu na 1 januari 2012 af.

Anna en Bernard zijn in 2012 in gemeenschap van goederen getrouwd. Een aantal maanden na het aangaan van het huwelijk besluiten Anna en Bernard dat ze een woning willen kopen voor €500.000. In dezelfde periode ontvangt Bernard een erfenis van €100.000 onder uitsluitingsclausule, wat betekent dat dit vermogen onder zijn privévermogen zal vallen. Bernard besluit dit privévermogen in de woning te investeren. Door dit te doen heeft Bernard geïnvesteerd in de gemeenschappelijke woning. Het overige bedrag van €400.000 betalen zij met een hypotheek van de ABN AMRO Bank.

In 2015 strand het huwelijk tussen Anna en Bernard, waarna het huis verkocht wordt en de opbrengst verdeeld moet worden. De woning wordt voor een bedrag van €700.000 verkocht. Bernard heeft nu niet alleen recht op het geïnvesteerde bedrag, maar ook op de waardeontwikkeling van de gemeenschappelijke woning. Het vergoedingsrecht wordt in dit geval berekend door het geïnvesteerde bedrag te delen met de aankoop prijs van de woning, vermenigvuldigd met de waarde op het tijdstip van de echtscheiding. Dit is plusminus een bedrag van $(€100.000 / €500.000 * €700.000)$ €140.000. Omdat de gemeenschappelijke woning een waarde van €700.000 heeft en de waardeontwikkeling ongeveer €140.000 bedraagt, blijft er een overwaarde van ongeveer $(€700.000 - €140.000)$ €560.000 over. Na het aflossen van de hypotheek (€560.000 - €400.000) is het saldo plusminus €160.000. Laatstgenoemde bedrag wordt in gelijke delen verdeeld over Anna en Bernard. Bernard ontvangt als investeerder op grond van de beleggingsleer in totaal dus $(€140.000 + €80.000)$ €220.000. Anna ontvangt in dit geval €80.000.

2.6.5 Aansprakelijkheid, verhaalbaarheid en draagplicht

De term aansprakelijkheid duidt op de persoon die aangesproken kan worden voor het verrichten van een prestatie. De ene echtgenoot is op grond van art. 1:85 BW naast de andere echtgenoot aansprakelijk voor de door hem of haar aangegane verbintenissen. Wel moet het gaan om verbintenissen die vallen onder de gewone gang van de huishouding. Echtgenoten kunnen ook aansprakelijk worden gesteld voor het aangaan van schulden of het verschuldigd worden van een schadevergoeding op grond van een onrechtmatige daad.⁸⁰

Verhaalbaarheid ziet op schuldeisers die verhaal willen halen op goederen van de schuldenaar. Schulden van een echtgenoot, zowel privéschulden als gemeenschapsschulden, zijn door schuldeisers verhaalbaar op zowel het eigen vermogen als op het huwelijksvermogen van die echtgenoot.⁸¹ Dit wil zeggen dat zowel privégoederen als gemeenschapsgoederen voor schuldeisers op grond van art. 1:96 lid 1 BW beschikbaar zijn voor verhaal. Een niet in

⁷⁹ Van Mourik & Nuytinck 2015, 90.

⁸⁰ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 91.

⁸¹ Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 92.

de gemeenschap gevallen privéschuld van een van de echtgenoten, kan door schuldeisers niet voldaan worden met goederen van de gemeenschap, indien de echtgenoot-niet-schuldenaar goederen van zijn echtgenoot kan aanwijzen, die voldoende verhaal bieden. Dit staat geregeld in art. 1:96 lid 2 BW.

De draagplicht ziet op de vraag wie daadwerkelijk opdraait voor het aflossen van een gemeenschapsschuld. Op grond van art. 1:100 BW hebben echtgenoten in beginsel een gelijk aandeel in de ontbonden gemeenschap, tenzij anders is bepaald bij huwelijkse voorwaarden of bij een overeenkomst. Een vóór 1 januari 2012 ontbonden gemeenschap van goederen had tot gevolg dat echtgenoten voor de helft aansprakelijk waren voor andere gemeenschapsschulden. Per 1 januari 2012 bestaat er voor echtgenoten, na ontbinding van de huwelijksgemeenschap, op grond van art. 1:102 BW hoofdelijke aansprakelijkheid voor andere gemeenschapsschulden.⁸² Daarvoor kan door gemeenschapsschuldeisers slechts worden uitgewonnen hetgeen echtgenoten uit hoofde van de verdeling hebben verkregen. Dit wil zeggen dat het privévermogen van de echtgenoot-niet-schuldenaar op grond van art. 1:102 BW na ontbinding van de huwelijkse gemeenschap ex. art. 1:99 BW gevrijwaard blijft van verhaal.

2.6.6 Rechterlijke goedkeuring

Ook is er een wijziging gebracht in de mogelijkheid om een gemeenschap van goederen om te zetten naar huwelijkse voorwaarden. Vóór inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen moest een dergelijk verzoek op grond van art. 1:119 lid 1 BW (oud) door de rechtbank goedgekeurd worden.⁸³ Een dergelijk verzoek moest middels verzoekschrift ingediend worden.⁸⁴ Dit gebeurde in het belang van eventuele schuldeisers, omdat echtparen bij huwelijkse voorwaarden niet beide volledig aansprakelijk gesteld konden worden. Per 1 januari 2012 is het omzetten van een gemeenschap van goederen in een huwelijk met huwelijkse voorwaarden vereenvoudigd. Echtgenoten kunnen de gemeenschap van goederen omzetten in een huwelijk met huwelijkse voorwaarden zonder goedkeuring van de rechtbank, wanneer zij zich beide hoofdelijk aansprakelijk stellen voor alle schulden van de gemeenschap die er op het moment van omzetting zijn.

2.7 Tussenconclusie

Per 1 januari 2012 geldt er voor echtgenoten een inlichtingenplicht. Echtgenoten dienen elkaar inlichtingen te verschaffen over het door hen gevoerde bestuur. Ook zijn echtgenoten per 1 januari 2012 beide bevoegd tot het bestuur over de goederen van de gemeenschap, ongeacht wie de goederen in de gemeenschap heeft gebracht. Bovendien is de datum waarop het verzoekschrift tot echtscheiding wordt ingediend, tevens het tijdstip waarop de huwelijksgemeenschap wordt ontbonden. Door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen geldt de beleggingsleer bij vergoedingsrechten. Dit betekent dat de begunstigde niet alleen recht heeft op het geïnvesteerde bedrag, maar ook op het opgebouwd rendement dat voortvloeit uit het geïnvesteerd vermogen. Verder zijn echtgenoten per 1 januari 2012 hoofdelijk aansprakelijk voor andere gemeenschapsschulden, maar kan daarvoor slechts worden uitgewonnen hetgeen echtgenoten uit hoofde van de verdeling van de gemeenschap hebben verkregen. Tot slot is er geen rechterlijke goedkeuring meer vereist voor het opstellen van huwelijkse voorwaarden gedurende een huwelijk in gemeenschap van goederen.

In het volgende hoofdstuk wordt het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen uiteengezet en nader toegelicht.

⁸² Van Mourik & Nuytinck 2015, p. 122.

⁸³ Breederveld, *FJR* 2012/16, p. 6.

⁸⁴ Assers 2010, p. 344.

HOOFDSTUK 3 BEPERKING WETTELIJKE GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN

Dit hoofdstuk omschrijft het initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen. U leest wat de aanleiding van het wetsvoorstel is en welke wijzigingen het wetsvoorstel beoogt.

3.1 Inleiding

In Nederland kennen we als basisstelsel voor het huwelijksvermogensrecht de wettelijke algehele gemeenschap van goederen.⁸⁵ Op Zuid-Afrika en Suriname na, is er geen ander land dat ook een dergelijk stelsel hanteert. In die zin neemt Nederland met het stelsel van algehele gemeenschap van goederen een uitzonderingspositie in.⁸⁶

Op 11 juli 2014 werd het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen ingediend.⁸⁷ Dit wetsvoorstel beoogt hetgeen wetsvoorstel Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen⁸⁸ aanvankelijk beoogde, namelijk een beperkte gemeenschap van goederen als basisstelsel in Nederland.⁸⁹

Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is dat enkel hetgeen door (arbeids)inspanning van beide echtgenoten gezamenlijk voor aanvang en tijdens het huwelijk is verworven, in de gemeenschap valt en aan hen beide toekomt. Dit betekent dus dat voorhuwelijks privévermogen, erfenissen en giften van de gemeenschap worden uitgesloten. Voorhuwelijks privévermogen, erfenissen en giften vallen dus altijd buiten de gemeenschap, ongeacht of er een uitsluitingsclausule is opgesteld.⁹⁰

Volgens de initiatiefnemers sluit het wetsvoorstel beter aan op datgene wat in de praktijk het meest voorkomt en de meerderheid van de bevolking als wenselijk beschouwt.⁹¹ De initiatiefnemers menen dat echtgenoten het in de praktijk als normaal beschouwen dat zij tijdens een echtscheiding alleen verdelen hetgeen zij gedurende het huwelijk gezamenlijk aan vermogen hebben opgebouwd.⁹²

Bovendien proberen de initiatiefnemers met dit wetsvoorstel aan te sluiten bij de door de Commission on European Family Law (hierna: CEFL) voorgestelde hoofdstelsels, om een meer uniform huwelijksvermogensstelsel in Europa te realiseren. De CEFL stelde in 2013, na een vergelijking van Europese huwelijksvermogensstelsels, de Principals of European Family Law regarding property relations between spouses vast, waarin de beperkte gemeenschap en het verrekenstelsel voorgesteld werden.⁹³ De initiatiefnemers menen dat dit zal leiden tot minder problemen bij grensoverschrijdende huwelijken en echtscheidingen.⁹⁴

3.2 Beoogde beperkingen

Het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen beoogt een aantal beperkingen van het Nederlandse huwelijksvermogensrecht. Hiermee moet een einde komen aan het huidige huwelijksvermogensstelsel van algehele gemeenschap van goederen. In de volgende paragrafen worden de voor Zenon Scheidingsdesk relevante beperkingen benoemd en toegelicht. De beperkingen inzake de Faillissementswet worden hiermee buiten beschouwing gelaten, omdat Zenon hier in de praktijk niet mee te maken heeft.

⁸⁵ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 2 (MvT).

⁸⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 7 (MvT).

⁸⁷ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 1-2.

⁸⁸ Kamerstukken II 2002/03, 28867, 1-3.

⁸⁹ Zonnenberg, *EB* 2014/92, p. 1.

⁹⁰ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 227.

⁹¹ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 5 (MvT).

⁹² Zonnenberg, *EB* 2014/92, p. 2.

⁹³ Boele-Woelki e.a. 2013, p. 351.

⁹⁴ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 8 (MvT).

3.2.1 Voorhuwelijks privévermogen

Het wetsvoorstel beoogt een beperking van het gemeenschappelijk vermogen van echtgenoten, door voorhuwelijksse privégoederen en privéschulden van de gemeenschap uit te sluiten. De voorhuwelijksse privégoederen en privéschulden vallen op grond van art. 1:94 lid 2 aanhef BW jo. 1:94 lid 7 BW (nieuw) door deze beperking van de gemeenschap van goederen dus niet meer van rechtswege in de huwelijksgemeenschap. Kortom blijft alles wat echtgenoten voor het huwelijk aan privévermogen hadden, in hun privévermogen gedurende het huwelijk. Alleen hetgeen door (arbeids)inspanning van beide echtgenoten gezamenlijk voor aanvang van de gemeenschap en gedurende het huwelijk gezamenlijk aan vermogen is verworven, valt in de gemeenschap van goederen.

Gedacht kan worden aan de situatie waarin men, voorafgaand aan een huwelijk, samenwoonde en gezamenlijk vermogen heeft opgebouwd. Het wetsvoorstel bepaalt dat dat voorhuwelijks vermogen bij het aangaan van een huwelijk wel in de huwelijksgemeenschap valt.⁹⁵ Een voorhuwelijksse woning of auto van een van de echtgenoten valt in het licht van het wetsvoorstel niet in de gemeenschap van goederen.

Deze beperking neemt niet weg dat ongehuwd samenwonenden gemeenschappelijk vermogen kunnen hebben. Dit wordt op grond van titel 7 van Burgerlijk Wetboek Boek 3 de eenvoudige gemeenschap genoemd. De eenvoudige gemeenschap valt na het aangaan van een beperkte gemeenschap van goederen, in de gemeenschap.

Door deze beperking ontstaan er bij aanvang van het huwelijk drie vermogens. Namelijk een gezamenlijk vermogen, dat voor de aanvang van de gemeenschap aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoorden en gedurende het huwelijk gezamenlijk wordt opgebouwd, en de beide voorhuwelijksse privévermogens van de echtgenoten.⁹⁶

Voorbeeld

Anna en Bernard hebben sinds 2015 een relatie. Zij wonen gedurende de eerste paar maanden van hun relatie gescheiden. Anna woont in een huurhuis en Bernard in een koopwoning. Bernard heeft deze koopwoning met een geldlening bij de ABN AMRO Bank bekostigd. Na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen besluiten zij in gemeenschap van goederen te trouwen.

Omdat het wetsvoorstel een beperking van de gemeenschap van goederen bewerkstelligd, ontstaan er drie vermogens. Namelijk het gemeenschapsvermogen, van Anna en Bernard samen, het privévermogen van Anna en het privévermogen van Bernard.

De koopwoning van Bernard blijft op grond van het wetsvoorstel, ook na het trouwen in (de beperkte) gemeenschap van goederen, een privégoed. Ook de geldlening die hij voor het huwelijk is aangegaan blijft een privéschuld van Bernard. Bij ontbinding van de gemeenschap van goederen, worden de woning en de geldlening niet verdeeld.

De initiatiefnemers menen dat het in de gemeenschap laten vallen van voorhuwelijksse privéschulden nadelig uitpakt. Het in de gemeenschap laten vallen van een voorhuwelijksse privéschuld van een van de echtgenoten, en de schuld hierdoor gemeenschappelijk maken, betekent namelijk dat schuldeisers verhaal kunnen halen op goederen van de gemeenschap. Ook op die van de echtgenoot-niet-schuldenaar.⁹⁷

3.2.2 Erfrechtelijke verkrijgingen en giften

Op grond van art. 1:94 lid 2 sub a BW (nieuw) omvat de gemeenschap wat haar baten betreft, alle goederen der echtgenoten, vanaf de aanvang van de gemeenschap tot aan haar ontbinding verkregen, met uitzondering van erfrechtelijke verkrijgingen en giften. Het wetsvoorstel bepaalt dus dat erfrechtelijke verkrijgingen en giften van de gemeenschap van goederen uitgezonderd zijn en dus niet in de gemeenschap vallen. Dit betekent dat het privé zijn van erfenissen en giften dus niet langer afhankelijk is van de wil van de erflater of gever

⁹⁵ Kamerstukken II 2014/15, 33987, 11, p. 1 (MvT).

⁹⁶ Breederveld, FJR 2014/54, p. 229.

⁹⁷ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 7 (MvT).

door het al dan niet opstellen van een uitsluitingsclausule. Een erflater kan echter bepalen dat een erfenis wel in de gemeenschap valt, een zogeheten gemeenschapsclausule.⁹⁸ Dit wordt ook wel een insluitingsclausule genoemd.

Een insluitingsclausule kan door echtgenoten doorkruist worden door middel van huwelijkse voorwaarden.⁹⁹ Dat wil zeggen dat echtgenoten door het opmaken van huwelijkse voorwaarden alsnog kunnen bepalen dat een door een erflater of schenker ingesloten erfenis of gift, van de gemeenschap uitgesloten kan worden. Anders dan bij een uitsluitingsclausule kan de wil van de erflater of schenker dus wel doorkruist worden. Wil een erflater of schenker bewerkstelligen dat een erfenis of schenking aan beide echtgenoten toekomt, dan dient hij de erfenis of gift aan beide echtgenoten gezamenlijk na te laten of te schenken.¹⁰⁰

Daarbij dient opgemerkt te worden dat goederen, evenals de vruchten van die goederen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen, ook daadwerkelijk buiten de gemeenschap blijven. Echtgenoten kunnen dit op grond van art. 1:94 lid 4 BW (nieuw) niet omzeilen door middel van huwelijkse voorwaarden.¹⁰¹

Erfrechtelijke verkrijgingen vallen, ongeacht of het gaat om een verkrijging krachtens versterfrecht of krachtens een uiterste wilsbeschikking, buiten de gemeenschap.

Een gift dat aan beide echtgenoten gezamenlijk is gedaan valt ook buiten de gemeenschap van goederen, tenzij door de gever bepaald is dat de gift in het gemeenschapsvermogen valt.¹⁰² Tot slot blijven giften, afkomstig van de gemeenschap, van de ene aan de andere echtgenoot op grond van art. 1:94 lid 3 sub a BW (nieuw) in de gemeenschap.

Voorbeeld

Anna en Bernard zijn in gemeenschap van goederen gehuwd. De moeder van Anna is al langere tijd ernstig ziek en krijgt te horen dat ze nog maar een paar weken te leven heeft. Kort daarna overlijdt de moeder van Anna, waarna Anna een erfenis van €20.000 ontvangt. De erfenis van Anna valt op grond van art. 1:94 lid 2 sub a BW (nieuw) buiten de gemeenschap van Anna en Bernard.

De initiatiefnemers onderbouwen hun standpunt voor een beperking van de gemeenschap van goederen met het voorbeeld van een echtpaar dat beide een erfenis ontvangt. Waarbij de ene echtgenoot de erfenis zonder uitsluitingsclausule ontvangt en de ander met uitsluitingsclausule. Dit betekent dat de erfenis van de echtgenoot zonder uitsluitingsclausule in de gemeenschap terecht komt en de erfenis met uitsluitingsclausule niet. De in de gemeenschap terechtgekomen erfenis wordt bij een eventuele echtscheiding verdeeld. De erfenis met uitsluitingsclausule komt volledig toe aan de echtgenoot aan wie de erfenis is gelaten.¹⁰³

3.2.3 Aansprakelijkheid en verhaalbaarheid

Overeenkomstig het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen vallen voorhuwelijkse privéschulden, door het uitsluiten van voorhuwelijks vermogen, per definitie buiten de gemeenschap. Dit betekent echter niet dat een schuld uitsluitend op goederen van de echtgenoot-schuldenaar verhaald kan worden.¹⁰⁴

Op grond van art. 1:96 lid 1 BW kunnen voor een schuld van een echtgenoot, ongeacht of deze schuld in de gemeenschap is gevallen, zowel de goederen van de gemeenschap als de privégoederen van de echtgenoot-schuldenaar worden uitgewonnen.

⁹⁸ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 229.

⁹⁹ HR 21 november 1980, 1981/193.

¹⁰⁰ Reinhartz, *FJR* 2015/3, p. 2.

¹⁰¹ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 229.

¹⁰² Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 229.

¹⁰³ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 7 (MvT).

¹⁰⁴ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 231.

Art. 1:96 lid 3 BW (nieuw) regelt het verhaal op gemeenschapsgoederen door privéschuldeisers, voor een privéschuld van een van de echtgenoten.¹⁰⁵ Om het verhaal door privéschuldeisers op de gemeenschap te beperken, en de echtgenoot-niet-schuldenaar te beschermen tegen verhaal door privéschuldeisers van zijn echtgenoot-schuldenaar, is in art. 1:96 lid 3 BW (nieuw) opgenomen dat verhaal op de goederen van de gemeenschap voor een privéschuld van een echtgenoot beperkt is. Dit verhaal is voor privéschuldeisers beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. De andere helft van de opbrengst komt toe aan de andere echtgenoot-niet-schuldenaar, en valt daarmee buiten de gemeenschap van goederen. Verhaal op goederen van de gemeenschap door een privéschuldeiser is dus alleen mogelijk op het aandeel van de echtgenoot-schuldenaar in de gemeenschap.¹⁰⁶ De andere echtgenoot-niet-schuldenaar heeft bij verhaal op een goed van de gemeenschap voor een privéschuld van zijn of haar echtgenoot dus altijd recht op de helft van het bedrag dat is verkregen na executie van het goed.

Bovendien is de andere echtgenoot op grond van art. 1:96 lid 3 BW (nieuw) bevoegd tot het overnemen van het goed van de gemeenschap, waarop schuldeisers voor een niet tot de gemeenschap behorende schuld verhaal zoeken. Hij of zij kan dit goed overnemen door hier met zijn eigen vermogen de helft van de waarde van dat goed voor te betalen. Dit goed valt na overname in zijn of haar privévermogen.¹⁰⁷ Voor gemeenschapsschuldeisers geldt art. 1:96 lid 3 BW (nieuw) niet.¹⁰⁸ Tot slot is de andere echtgenoot, niet schuldenaar, op grond van art. 1:96 lid 2 BW nog steeds gerechtigd tot het aanwijzen van privégoederen van zijn echtgenoot-schuldenaar, waar privéschuldeisers voor een privéschuld verhaal op kunnen halen. Heeft de echtgenoot-schuldenaar bijvoorbeeld een boot in zijn privévermogen zitten, dan kan de andere echtgenoot deze boot aanwijzen voor verhaal. Biedt de boot onvoldoende voor verhaal, dan kunnen de privéschuldeisers alsnog overgaan tot verhaal op goederen van de gemeenschap. Deze beperking van de gemeenschap zorgt er voor dat privéschuldeisers van de ene echtgenoot, door verhaal op de gemeenschap, het aandeel in de gemeenschap van de andere echtgenoot-niet-schuldenaar niet aan kunnen tasten.¹⁰⁹ De echtgenoot-schuldenaar is en blijft op grond van art. 1:102 BW als enige aansprakelijk voor de door hem of haar aangegane schulden.

3.2.4 Draagplicht van echtgenoten

De draagplicht van echtgenoten komt ter sprake bij de ontbinding van de gemeenschap van goederen. Aanvankelijk zouden gemeenschapsschulden op grond van art. 1:96 lid 7 BW (nieuw), welke bij de ontbinding van de gemeenschap door een negatief saldo niet voldaan konden worden met gemeenschapsvermogen, gedragen worden door de echtgenoot van wiens zijde de gemeenschapsschuld is gevallen.¹¹⁰ Na kritiek uit de literatuur hebben de initiatiefnemers dit artikel aangepast en overgeheveld naar art. 1:100 BW lid 2 BW (nieuw). De bestaande hoofdregel ex. art. 1:100 BW, dat echtgenoten voor gelijke delen draagplichtig zijn voor gemeenschapsschulden, wordt hiermee gehandhaafd.¹¹¹ Wel ontstaat er de mogelijkheid om van deze hoofdregel afwijken, indien de aard van de schuld dit rechtvaardigt. De echtgenoot die meent dat van de hoofdregel dient te worden afgeweken, dient dit op grond van art. 1:100 lid 2 BW (nieuw) aan de hand van feiten en omstandigheden te onderbouwen. Te denken valt aan het doen van onverantwoorde uitgaven.¹¹²

¹⁰⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 17 (MvT).

¹⁰⁶ Reinhardt, *FJR* 2015/3, p. 1.

¹⁰⁷ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 232.

¹⁰⁸ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 18 (MvT).

¹⁰⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 18 (MvT).

¹¹⁰ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 19 (MvT).

¹¹¹ Zonnenberg, *EB* 2015/87, p. 183.

¹¹² *Kamerstukken II* 2014/15, 33987, 11, p. 5.

3.2.5 De onderneming

Op grond van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen valt alleen hetgeen door inspanning van beide echtgenoten gezamenlijk voor aanvang en gedurende het huwelijk is verworven, in de gemeenschap. Alleen datgene wat zich in de gemeenschap van goederen bevindt, wordt bij een eventuele echtscheiding bij gelijke delen verdeeld over de echtgenoten.

Een privéonderneming van een van de echtgenoten, valt op grond van art. 1:94 BW (nieuw) onder het voorhuwelijks privévermogen en hiermee buiten de gemeenschap van goederen.¹¹³

Een tijdens het huwelijk uit erfenis of schenking verkregen onderneming, valt evenmin in de gemeenschap van goederen. Tot slot valt een gedurende het huwelijk met privévermogen van een echtgenoot bekostigde onderneming, ook buiten de gemeenschap.¹¹⁴

Een echtgenoot met een eigen onderneming, bijvoorbeeld een eenmanszaak, kan de overwinst van zijn onderneming als zijn inkomen zien. De echtgenoot kan er voor kiezen om de overwinst in de onderneming te laten en niet aan zichzelf uit te keren, waardoor dit arbeidsinkomen dus ook niet in de gemeenschap van goederen terecht komt.¹¹⁵ Hierdoor zou er een situatie ontstaan waarin tijdens het huwelijk verworven vermogen uit de onderneming, niet in de gemeenschap valt. Volgens de initiatiefnemers is dit echter in strijd met het uitgangspunt van het door hen beoogde stelsel, waarin hetgeen dat door (arbeids)inspanning van echtgenoten gedurende het huwelijk is verworven, in de gemeenschap valt.¹¹⁶

Art. 1:95a lid 1 BW (nieuw)¹¹⁷ regelt daarom dat indien het ondernemingsvermogen buiten de gemeenschap valt, ten bate van de gemeenschap een redelijke vergoeding toekomt voor de kennis, vaardigheden en arbeid die een echtgenoot daartoe heeft aangewend.¹¹⁸ Kortgezegd komt het erop neer dat hetgeen door (arbeids)inspanning van echtgenoten aan vermogen verworven is, niet aan de gemeenschap ontnomen mag worden.¹¹⁹ Er ontstaat dus een vergoedingsvordering van de gemeenschap op de onderneming.¹²⁰

Door te bepalen dat alleen winsten aan de gemeenschap toekomen, wordt de gemeenschap beschermd van ondernemersrisico's.¹²¹

De vergoeding geldt ook ten aanzien van de situatie waarin een echtgenoot bijvoorbeeld in privé voor aanvang van het huwelijk aandelen heeft verkregen in een buiten de gemeenschap van goederen vallende Besloten Vennootschap en de echtgenoot in staat is te bepalen dat de winsten van de onderneming hem direct of indirect toekomen. Ook dan geldt er op grond van art. 1:95a lid 2 BW (nieuw)¹²² een redelijke vergoeding aan de gemeenschap.¹²³

3.3 Bewijsvermoeden en administratie

Goederen van echtgenoten kunnen gedurende het huwelijk met zowel gemeenschappelijk vermogen als privévermogen van echtgenoten zijn verkregen. Door inwerkingtreding van het wetsvoorstel zullen echtparen namelijk te maken krijgen met drie (of meer) vermogens. Namelijk het gezamenlijke vermogen van echtgenoten en de beide privévermogens.

Het huidige art. 1:94 lid 6 BW en het nieuwe art. 1:94 lid 8 BW komen overeen en bepalen dat wanneer er een geschil bestaat tussen echtgenoten over aan wie van hen beiden een goed toebehoort en geen van beide echtgenoten zijn recht op het goed kan bewijzen, het goed in

¹¹³ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 230.

¹¹⁴ Lankester, *REP* 2015/3, p. 59.

¹¹⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 17 (MvT).

¹¹⁶ Zonnenberg, *EB* 2015/87, p. 182.

¹¹⁷ *Kamerstukken II* 2015/16, 33987, 16, p. 1.

¹¹⁸ *Kamerstukken II* 2014/15, 33987, 11, p. 1.

¹¹⁹ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 230.

¹²⁰ Breederveld, *FJR* 2014/54, p. 231.

¹²¹ Bas Legger & Tidlo Bos, *F&R* september 2015, p. 6.

¹²² *Kamerstukken II* 2015/16, 33987, 16, p. 1.

¹²³ *Kamerstukken II* 2014/15, 33987, 11, p. 1-2.

de gemeenschap valt. Stelt een van de echtgenoten echter dat het goed van hem of haar is, dan dient hij of zij dit te bewijzen.¹²⁴ Ten aanzien van schulden geldt een bewijsvermoeden.¹²⁵ Het bewijsvermoeden speelt vooral een rol bij de ontbinding van de gemeenschap en het niet of nauwelijks administreren van het vermogen. Dit wetsvoorstel verplicht echtgenoten echter niet om een administratie bij te houden.¹²⁶ In die zin wordt het bijhouden van de administratie als een verantwoordelijkheid van echtgenoten gezien.¹²⁷

3.4 Overgangsrecht

Voor een gemeenschap van goederen die is ontstaan voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen blijven de huidige bepalingen ex. art. 1:94 BW gelden. Voor echtgenoten die voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel getrouwd zijn of voor de invoering van het wetsvoorstel in gemeenschap van goederen trouwen, wijzigt er dus niets.¹²⁸

Voor een huwelijk in gemeenschap van goederen tot stand gekomen na inwerkingtreding van het wetsvoorstel zullen de bepalingen van het wetsvoorstel van toepassing zijn. Hier is door de initiatiefnemers uit rechtszekerheid voor gekozen. De initiatiefnemers menen dat een onmiddellijke werking van het wetsvoorstel te ingrijpend zou zijn voor de bestaande gemeenschap van goederen, door van de bestaande algehele gemeenschap van goederen een beperkte gemeenschap te maken. De wet Beperking gemeenschap van goederen zal een zogeheten eerbiedigende werking hebben.¹²⁹

3.5 Tussenconclusie

Het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen beoogt een beperking van de gemeenschap van goederen ex. art. 1:94 BW. Het uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat enkel hetgeen door (arbeids)inspanning van beide echtgenoten gedurende het huwelijk is verworven, in de gemeenschap van goederen valt. Voorhuwelijks vermogen, erfrechtelijke verkrijgingen en giften worden uitgesloten van de gemeenschap. De initiatiefnemers proberen met dit wetsvoorstel aan te sluiten bij de door de CEFL voorgestelde hoofdstelsels.

Bovendien is het verhaal op gemeenschapsgoederen door privéschuldeisers beperkt. Verhaal op goederen van de gemeenschap voor een schuld van een van de echtgenoten is beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. De andere helft van de opbrengst wordt overgedragen aan de echtgenoot-niet-schuldenaar en valt hierdoor buiten de gemeenschap. De echtgenoot-niet-schuldenaar is ook gerechtigd tot het overnemen van het te executeren goed.

Daarnaast komt, indien vermogen van een eigen onderneming buiten de gemeenschap valt, de gemeenschap een redelijke vergoeding toe voor de kennis, vaardigheden en arbeid die een echtgenoot daartoe heeft gewend.

Het volgende hoofdstuk bevat de verwachtingen en knelpunten van het wetsvoorstel en opinies hieromtrent uit de praktijk.

¹²⁴ Zonnenberg, *EB* 2015/87, p. 181.

¹²⁵ *Kamerstukken II* 2014/15, 33987, 11, p. 3-4.

¹²⁶ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 6 (MvT).

¹²⁷ 'Wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht Het debat', *Notariaat Magazine*, nr. 12, 2014, p. 8.

¹²⁸ Zonnenberg, *EB* 2014/92, p. 2.

¹²⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3, p. 21 (MvT).

HOOFDSTUK 4 HET WETSVOORSTEL IN DE PRAKTIJK

In dit hoofdstuk zijn de verwachtingen en knelpunten omtrent het wetsvoorstel te lezen. Verder worden in dit hoofdstuk de hoofdlijnen van de afgenomen interviews vermeld.

4.1 Verwachtingen en knelpunten uit de praktijk

Een beperkte gemeenschap van goederen zoals bedoeld in het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen heeft grote gevolgen voor de praktijk. Aan de huidige gemeenschap van goederen, waarbij tussen echtgenoten vanaf de voltrekking van het huwelijk een gemeenschap van alle goederen bestaat, wordt hiermee een einde gemaakt. Vraag is dan ook wat die gevolgen precies zijn en hoe het zit met de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel. In de literatuur en in de praktijk worden verschillende verwachtingen en knelpunten benoemd.

4.1.1 Verwachtingen

Netwerk Notarissen (hierna ook te noemen: NN) heeft in een reactie laten weten dat zij het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften aan vindt sluiten bij de wensen van burgers en vinden het daarom een gewenste verandering van de wetgeving. Als het aan Netwerk Notarissen ligt mag de huidige gemeenschap van goederen verder beperkt worden. Zij adviseren een wettelijk verrekenstelsel, in plaats van het huidige goederenrechtelijke stelsel. Volgens NN is een wettelijk verrekenstelsel praktisch en juridisch beter uitvoerbaar. Daarnaast stelt Netwerk Notarissen dat het verrekenstelsel aansluit bij de hedendaagse echtscheidingen en daaropvolgende huwelijken, waarbij vaak de wens bestaat om onderscheid te maken tussen het delen van vermogen bij echtscheiding en bij overlijden.¹³⁰

Het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen (hierna ook te noemen: Centrum voor Notarieel Recht) ziet het ongewijzigd laten van art. 1:96 lid 1 BW als belangrijkste knelpunt. Dit artikel ziet namelijk op de verhaalbaarheid van privéschuldeisers op gemeenschapsvermogen.¹³¹

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (hierna ook te noemen: KNB) vindt dat het uitsluiten van voorhuwelijks vermogen, erfrechtelijke verkrijgingen en giften een zekere redelijkheid biedt. Het uitgangspunt dat alleen hetgeen gedurende het huwelijk is opgebouwd, aan het einde van het huwelijk verdeeld dient te worden, biedt volgens de KNB ook zekerheid. Tot slot is de KNB van mening dat het wetsvoorstel alleen positief zal uitpakken, indien echtgenoten hun privévermogens administreren. Met andere woorden verwacht de KNB dat het niet bijhouden van de administratie voor afwikkelingsproblemen zal zorgen in de praktijk.¹³²

Volgens de adviescommissie familie- en jeugdrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten (hierna ook te noemen: NOvA) sluit een beperkte gemeenschap van goederen ook aan bij hetgeen men redelijk vindt, namelijk het uitsluiten van voorhuwelijks vermogen, erfrechtelijke verkrijgingen en giften, waardoor deze niet meer standaard in een gemeenschap van goederen vallen. Ook vindt de adviescommissie familie- en jeugdrecht van de NOvA dat het ontstaan van meer vermogens voor bewijsproblemen en geschillen zal zorgen. Daarnaast bevestigt de adviescommissie Burgerlijk recht van de NOvA hetgeen de adviescommissie familie- en jeugdrecht van de NOvA verwacht. Volgens de adviescommissie Burgerlijk recht van de NOvA zal het niet of nauwelijks administreren van de drie vermogens, tot extra procedures leiden. Bovendien onderstreept de adviescommissie Burgerlijk recht van de NOvA het belang van voorlichting aan toekomstige echtgenoten.¹³³

De Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators (hierna ook te noemen: vFAS) stelt dat het beperken van de huidige gemeenschap van goederen een versoering van

¹³⁰ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 11 (MvT).

¹³¹ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 11-12 (MvT).

¹³² Kamerstukken II 2014/15, 33987, 11, p. 3 (MvT).

¹³³ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 13 (MvT).

het huwelijk tussen echtgenoten met zich meebrengt. Daarentegen vermeldt de vFAS dat het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften van het gemeenschapsvermogen correct aansluit bij de wensen in de praktijk. Of het uitsluiten van het voorhuwelijks vermogen aansluit op de wensen in de praktijk valt volgens de vFAS te betwisten. Tot slot verwacht de vFAS dat de doelstellingen van de initiatiefnemers niet behaald zullen worden, doordat echtgenoten geen of geen goede administratie bij zullen houden over de drie vermogens. Volgens de vFAS zal het vermogen van echtgenoten hierdoor alsnog vermengen en zullen hiermee bewijsproblemen ontstaan. De vFAS verwacht dat echtgenoten bij een echtscheiding toch nog het gehele vermogen met elkaar zullen delen door gebrek aan bewijs of dat echtgenoten tijdens een echtscheiding de strijd met elkaar aangaan.¹³⁴

Tot slot ondervindt de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (hierna ook te noemen: KBvG) het als een probleem dat men onder het huidige recht uitsluitingsclausules moet opmaken om vermogen uit te sluiten. Volgens hen levert het uitsluiten van goederen in de deurwaarderspraktijk geen problemen op.

De KBvG verwacht ook problemen bij echtgenoten die geen of geen goede administratie bij zullen houden. Bovendien vindt de KBvG dat men bewust moet trouwen en rekening moet houden met verhaal door schuldeisers op het gemeenschapsvermogen. Volgens de KBvG kan men bewustwording creëren door 'een rondgang langs een aantal notarissen'.¹³⁵

4.1.2 Knelpunten van het wetsvoorstel

Over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen zijn de meningen verdeeld. Enerzijds wordt betoogd dat het wetsvoorstel beter zou aansluiten op de praktijk terwijl anderzijds wordt gezegd dat het wetsvoorstel juist tot meer afwikkelingsproblemen zal leiden. Hierna zijn een aantal voor Zenon Scheidingsdesk relevante knelpunten van het wetsvoorstel benoemd. Het gaat dan om knelpunten waar Zenon Scheidingsdesk in de praktijk mee te maken zal hebben.

4.1.2.1 Standaard ontstaan van drie vermogens

Het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen heeft tot gevolg dat een in gemeenschap van goederen gehuwd echtpaar standaard drie vermogens heeft. In de literatuur wordt dit gezien als een knelpunt. Door een beperkte gemeenschap van goederen kan er namelijk sprake zijn van privégoederen, van de echtgenoten afzonderlijk, en gemeenschapsgoederen.¹³⁶ Het ontstaan van drie vermogens zou bij echtscheiding tot afwikkelingsproblemen leiden over de vraag tot welk vermogen goederen behoren.¹³⁷

In de literatuur werd zelfs gesproken van vier vermogens in geval van een samenwoonperiode voor aanvang van een huwelijk in gemeenschap van goederen. Behalve het gemeenschapsvermogen en het privévermogen van echtgenoten, zou er dan ook sprake zijn van vermogen dat gedurende de periode van samenwonen is opgebouwd.¹³⁸ De initiatiefnemers van het wetsvoorstel menen echter dat het zogeheten samenwoonvermogen geen vierde vermogen is. Naar aanleiding van kritiek uit de literatuur hebben de initiatiefnemers dan ook besloten in het wetsvoorstel op te nemen dat voorhuwelijks gezamenlijk vermogen, wel in de gemeenschap van goederen valt.¹³⁹

Er kan gesteld worden dat het ontstaan van meerdere vermogens in de praktijk tot afwikkelingsproblemen zal leiden. Het zal lastiger zijn om te ondervinden wat tot welk vermogen behoort of hoe dit eventueel verdeeld moet worden, met het risico dat men gedurende een echtscheiding niet bereid is mee te werken.

Voorbeeld

¹³⁴ *Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 14 (MvT).*

¹³⁵ *Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 14 (MvT).*

¹³⁶ Zonnenberg, *EB* 2014/92, p. 8.

¹³⁷ *Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 10 (MvT).*

¹³⁸ Zonnenberg, *EB* 2015/87, p. 181.

¹³⁹ 'Wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht Het debat', *Notariaat Magazine*, nr. 12, 2014, p. 9-11.

Het initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen treedt op 1 januari 2017 in werking. Anna en Bernard hebben ieder een goede baan en een flinke spaarrekening. Na een verkering van zes maanden besluit Anna bij Bernard in te trekken. Bernard heeft kort voordat Anna bij hem kwam wonen een koopwoning gekocht, gefinancierd met een geldlening bij de Rabobank. Anna en Bernard kopen gedurende de periode van samenwonen samen twee nieuwe laptopten van het merk Apple. Na 1,5 jaar samenwonen besluiten Anna en Bernard op 1 juni 2020 het huwelijksbootje in te stappen. Zij besluiten te trouwen in een beperkte gemeenschap van goederen. Gedurende het huwelijk hebben Anna en Bernard met zowel gemeenschapsvermogen als privévermogen nieuwe meubels en een nieuwe auto gekocht. In oktober 2023 besluiten Anna en Bernard te gaan scheiden. Ze richten zich tot een mediator voor de echtscheiding.

Bovenstaand voorbeeld toont aan dat het ontstaan van meerdere vermogens, en het bekostigen van goederen met meerdere vermogens, op verschillende tijdstippen, bij een echtscheiding de vraag op zal wekken wat, wanneer, met welk vermogen is bekostigd. Anders dan de huidige gemeenschap van goederen zal rekening gehouden moeten worden met meerdere vermogens. Dit hangt dan ook samen met het volgende knelpunt.

4.1.2.2 Geen administratieplicht

Het vorige knelpunt betreft het ontstaan van meerdere vermogens. Een administratieplicht zou dit knelpunt op kunnen lossen. Het wetsvoorstel verplicht echtgenoten echter niet om een administratie bij te houden.¹⁴⁰ Volgens de initiatiefnemers van het wetsvoorstel kunnen echtgenoten er in de praktijk toch voor kiezen om geen administratie bij te houden. Het niet bijhouden van een administratie zal echter voor veel onduidelijkheid zorgen bij echtscheiding. In de praktijk schijnt het namelijk een probleem te zijn om na een jarenlang huwelijk nog te ondervinden wat tot wiens vermogen behoort.¹⁴¹

Verwacht wordt dat het ontstaan van meerdere vermogens en het niet verplichten van een administratie, tot veel uitzoekwerk zal leiden. Ook zullen hierdoor meer procedures en hogere kosten ontstaan. Gevolg zal zijn dat de beperkte gemeenschap van goederen bij een echtscheiding omgezet zal worden naar een wettelijke gemeenschap van goederen, waarbij alles alsnog bij helften wordt verdeeld.¹⁴²

Daar waar onduidelijkheid is over tot wiens eigendom vermogensbestanddelen horen, springt het bewijsvermoeden ex. art. 1:94 lid 8 BW (nieuw) in beeld. Ook dit bewijsvermoeden wordt geacht praktische problemen op te kunnen leveren in de praktijk. Bewijsstukken kunnen in de echtelijke woning achtergebleven zijn, en buiten bereik zijn van de persoon die de woning heeft verlaten. Ook rechters voorzien hierin lastige rechtszaken.¹⁴³

Kortom is het belangrijk dat echtgenoten een administratie bijhouden. Gezien het feit dat het in de praktijk echter vrij weinig voor komt dat echtgenoten een goede administratie bijhouden, is een administratieplicht wellicht geen oplossing. Aanstaande echtgenoten voorlichten omtrent de noodzaak van administreren kan mogelijk een oplossing bieden.¹⁴⁴ Hiervoor zouden zij naar een mediator, financieel adviseur, notaris of naar de ambtenaar van de burgerlijke stand kunnen.

4.1.2.3 Algehele gemeenschap van goederen bewerkstelligen

De huidige wettelijke gemeenschap van goederen zal door inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen komen te vervallen. Vanaf inwerkingtreding van voornoemd wetsvoorstel bestaat er dan ook geen algehele

¹⁴⁰ Kamerstukken II 2013/14, 33987, 3, p. 10 (MvT).

¹⁴¹ Huijgen, *ftV* 2015/1, nr. 4, p. 21.

¹⁴² 'Wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht Het debat', *Notariaat Magazine*, nr. 12, 2014, p. 11.

¹⁴³ Bas Legger & Tiddo Bos, *F&R* september 2015, p. 4.

¹⁴⁴ Lankester, *REP* 2015/3, p. 61.

gemeenschap van goederen meer in de wet. Wil men in een algehele gemeenschap van goederen trouwen, dan dient zij huwelijkse voorwaarden op te stellen waarin dit wordt opgenomen. Met name voor oudere echtparen met veel vermogen en een stabiel huwelijk blijft de algehele gemeenschap van goederen een gewenst huwelijksvermogensregime.

Uit de literatuur is op te maken dat het vervallen van de algehele gemeenschap van goederen en het in werking treden van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen zal leiden tot veel meer huwelijkse voorwaarden en een extra complicatie. Deze complicatie houdt in dat het notariaat, na inwerkingtreding van het wetsvoorstel, bij het opmaken van huwelijkse voorwaarden, om een algehele gemeenschap van goederen te bewerkstelligen, de op dat moment oude wetgeving en jurisprudentie inzake de algehele gemeenschap van goederen in acht zal moeten nemen. Er wordt verwacht dat dit een knelpunt zal zijn in de praktijk, gezien het feit dat het notariaat de algehele gemeenschap van goederen dan niet meer in de wet terug zal vinden en gemakkelijk kan raadplegen. Bovendien zullen toekomstige notarissen gedurende hun studie de algehele gemeenschap van goederen niet meer hoeven te bestuderen.¹⁴⁵

4.1.2.4 Verhaal op de gemeenschap

Tot slot wordt het ongewijzigd laten van art. 1:96 lid 1 BW als knelpunt beschouwd. Art. 1:96 lid 1 BW regelt dat voor een schuld van een echtgenoot, ongeacht of deze in de gemeenschap is gevallen, zowel de goederen van de gemeenschap als de eigen goederen van de betreffende echtgenoot uitgewonnen kunnen worden. Dit wil zeggen dat privéschulden, die door het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen van de gemeenschap van goederen worden uitgesloten, toch verhaald kunnen worden op goederen van de gemeenschap. Willen echtgenoten ontkomen aan dit knelpunt, dan dienen zij bij huwelijkse voorwaarden af te spreken dat privéschulden buiten de gemeenschap vallen.

Zoals eerder vermeld is het verhaal door een privéschuldeiser echter beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. Hiermee is de positie van schuldeisers dus ook verzwakt.¹⁴⁶

4.2 Interviews

In het kader van het praktijkonderzoek is er één interview gehouden met een advocaat en drie interviews met in totaal vier notarissen. Door interviews af te nemen is een aanvullend beeld gecreëerd van de verwachtingen en opinies uit de praktijk omtrent de belangrijkste beperkingen van het wetsvoorstel.

In de bijlagen I, II, III en IV van dit onderzoeksrapport is een uitwerking van voornoemde interviews terug te vinden. Hierna worden de belangrijkste punten uit de interviews benoemd.

4.2.1 Mr. Kentie

“De gemeente zou je eigenlijk gewoon naar een soort prenups instelling toe moeten sturen.”

Uit het interview met mr. Kentie is op te maken dat zij van mening is dat het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften aansluit op de gangbare praktijk. Het uitsluiten van voorhuwelijks vermogen vindt zij een beperking die tot veel onduidelijkheid kan leiden. Verder is zij van mening dat mensen aan premarital mediation moeten doen. Volgens haar moet iedereen huwelijkse voorwaarden laten maken om afwikkelingsproblemen te voorkomen. Volgens mr. Kentie is het ontstaan van drie vermogens lastig, maar iets wat we nu ook al kennen bij huwelijkse voorwaarden. Volgens Kentie kan dit probleem echter bestreden worden door huwelijkse voorwaarden. Door het opmaken van huwelijkse voorwaarden is voor echtgenoten duidelijk wat er van elkaar verwacht kan worden en wat aan wie toebehoort.

¹⁴⁵ Huijgen, *ftV* 2015/1, nr. 4, p. 20.

¹⁴⁶ Bas Legger & Tiddo Bos, *F&R* september 2015, p. 7.

Behalve huwelijkse voorwaarden is mensen voorlichten volgens mr. Kentie erg belangrijk. Als t aan haar ligt is dit een taak die de overheid op zich neemt. Volgens haar zou de gemeente aanstaande echtgenoten naar een soort prenups instellingen moeten sturen waar echtgenoten worden geïnformeerd over de gevolgen van de verschillende huwelijksvermogensregimes en de noodzaak van het bijhouden van een administratie. Tot slot is mr. Kentie van mening dat het wetsvoorstel buitenlandse huwelijken zal vergemakkelijken.¹⁴⁷

4.2.2 Mr. Smeets & Mr. Post

“Als ik aan mensen uitleg dat een nalatenschap bij een gemeenschap van goederen er automatisch in valt, dan krijg je altijd hetzelfde antwoord. Namelijk: ‘nee dat zou ik nooit willen’.”

Uit het interview met mr. Smeets en mr. Post is af te leiden dat ook zij voor het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften zijn. Uit ervaring kunnen zij zeggen dat dit veelal standaard wordt uitgesloten in huwelijkse voorwaarden. Volgens mr. Smeets zal het ontstaan van meerdere vermogens niet leiden tot meer afwikkelingsproblemen. Echtgenoten die getrouwd zijn onder huwelijkse voorwaarden beschikken ook over meerdere vermogens. Hij ziet daar een taak weggelegd voor notarissen. Mr. Smeets hoopt dan ook dat meer mensen naar de notaris zullen stappen om zich te laten informeren omtrent de inhoud en de gevolgen van een beperkte gemeenschap van goederen. Mr. Smeets en mr. Post zijn beide van mening dat voorlichting door inwerkingtreding van het wetsvoorstel noodzakelijk wordt. Volgens mr. Post weten veel mensen niet wat de verschillende leefvormen inhouden.

Mr. Smeets geeft aan dat voorlichting en het rechtsvermoeden een oplossing kunnen bieden voor de afwikkelingsproblemen die het gevolg kunnen zijn van het ontstaan van meerdere vermogens. Door problemen bij echtscheiding te vermijden dienen echtgenoten vooraf specifiek te bespreken wat gemeenschappelijk wordt en wat privé blijft.¹⁴⁸

4.2.3 Mr. Autar

“Het hoeft niet duurder te worden als je een notaris inschakelt. Door naar de notaris te gaan heb je van alle werelden het beste. Aan de achterkant heb je ook minder druk op de rechterlijke macht voor een heleboel onnodige procedures die gevoerd gaan worden.”

Mr. Autar heeft geen bezwaar tegen het wetsvoorstel, maar hij vraagt zich wel af of het wetsvoorstel een oplossing biedt. Volgens hem is het verschil tussen theorie en praktijk te groot. Volgens mr. Autar is trouwen misschien wel de meest ingrijpende overeenkomst van je leven, waarover men niet eens voorgelicht wordt. Hij beweert dat mensen niet bewust kiezen voor de gevolgen van het huwelijksvermogensregime waarin ze trouwen. Men kiest niet bewust voor het hebben van fiscaal partnerschap of het betalen van alimentatie na een echtscheiding.

Volgens mr. Autar houdt de wetgever geen rekening met de gevolgen van het wetsvoorstel. Dat baart hem dan ook grote zorgen. Zijn kritiek is dan ook met name tegen het proces in aanloop naar het huwelijk toe. Mr. Autar verwacht niet dat meer mensen door inwerkingtreding van het wetsvoorstel naar de notaris zullen stappen, omdat men niet weet dat er andere mogelijkheden zijn en dat ze van de standaard af kunnen wijken.¹⁴⁹

4.2.4 Mr. Vulto

“Er zal een bewustzijn bij de mensen gecreëerd moeten worden. Dat het voortaan erg belangrijk zal zijn dat ze het vermogen apart administreren. Het huwelijk moet zakelijker worden bekeken dan dat het voorheen het geval was.”

¹⁴⁷ Bijlage I: Interview Mr. Kentie.

¹⁴⁸ Bijlage II: Interview Mr. Smeets & Mr. Post.

¹⁴⁹ Bijlage III: Interview Mr. Autar.

Uit het interview met mr. Vulto is gebleken dat zij het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften een logische beperking vindt. Volgens mr. Vulto moet er bij aanstaande echtgenoten een bewustzijn worden gecreëerd over de noodzaak van het administreren van de meerdere vermogens. Zij denkt dat bij echtscheiding anders discussies zullen ontstaan. Mr. Vulto verwacht dat wanneer meer mensen voorgelicht worden, ook meer mensen zullen trouwen op huwelijksvoorwaarden. Daarnaast verwacht zij ook dat het rechtsvermoeden een grotere rol zal gaan spelen. Kunnen echtgenoten niet aantonen dat een goed van hun is, dan zal het geacht worden privé te zijn. Naar de mening van mr. Vulto kan het opnemen van een wettelijke administratieplicht geen kwaad.¹⁵⁰

4.3 Tussenconclusie

Geconcludeerd kan worden dat het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen een aantal praktijkgevolgen heeft en knelpunten bevat. Ten eerste wordt het ontstaan van drie vermogens bij een beperkte gemeenschap van goederen beschouwd als knelpunt. Door het ontstaan van twee privévermogens en één gemeenschapsvermogen, wordt het bij een echtscheiding lastig te achterhalen wat tot wiens vermogen behoort. Dit knelpunt hangt dan ook nauw samen met het volgende knelpunt, namelijk de administratie. Het wetsvoorstel bepaalt namelijk niet dat echtgenoten verplicht een administratie bij moeten houden. Tot slot worden ook het vervallen van de algehele gemeenschap van goederen en het in stand houden van art. 1:96 lid 1 BW als knelpunten gezien.

Samenvattend valt uit de afgenomen interviews te concluderen dat het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften wel degelijk aansluit op de praktijk. Het niet opnemen van een administratieplicht zal volgens het merendeel van de gesproken personen wellicht tot afwikkelingsproblemen leiden.

In het volgende hoofdstuk is het huidige werkproces van Zenon Scheidingsdesk opgenomen.

¹⁵⁰ Bijlage IV: Interview Mr. Vulto.

HOOFDSTUK 5 DE HEDENDAAGSE PRAKTIJK

In dit laatste inhoudelijke hoofdstuk van het onderzoeksrapport is benoemd hoe het huidige werkproces en de advisering van Zenon Scheidingsdesk tot stand komt.

5.1 Inleiding

Om te kunnen concluderen wat de gevolgen van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen zijn voor de praktijk van Zenon Scheidingsdesk, is aan de hand van opgedane werkervaring in dit hoofdstuk in kaart gebracht hoe het werkproces van Zenon Scheidingsdesk eruitziet. In de volgende paragraaf is een globale procesbeschrijving van Zenon weergegeven. Ter aanvulling zijn in dit hoofdstuk verschillende passages uit documenten uit bestaande dossiers van Zenon Scheidingsdesk opgenomen.

5.2 De huidige (advies)praktijk

Het huidige werkproces van Zenon Scheidingsdesk is in vijf fasen te onderscheiden. Fase 3 komt alleen aanbod, indien cliënten minderjarige kinderen hebben. Omdat fase 4 voor dit onderzoeksrapport relevant is, wordt hier de nadruk op gelegd.

1. Intake
2. Gegevens uitwisselen, licht advies en emotieverwerking
3. Afspraak met de ouderschapscoach over kinderen
4. Inhoudelijke afspraak over vermogensverdeling, alimentatie en andere zaken
5. Convenant bespreken en ondertekenen

Intake

Het werkproces van Zenon Scheidingsdesk begint met het afnemen van een intakegesprek. Afhankelijk van of cliënten alleen advies willen of een mediationtraject tot echtscheiding willen doorlopen, worden cliënten geïnformeerd over de werkwijze, kosten en voorwaarden van Zenon Scheidingsdesk. In het intakegesprek wordt het probleem van de cliënten besproken. Willen cliënten alleen geadviseerd worden, dan stelt de mediator aan de hand van de persoonlijke situatie en wensen van cliënten een advies op. Dit advies wordt aan de hand van de geldende wetgeving opgesteld en besproken met de cliënten. Kiezen cliënten voor het volgen van een mediationtraject tot echtscheiding, dan worden de volgende fasen doorlopen.

Gegevens uitwisselen, licht advies en emotieverwerking

Als cliënten na het intakegesprek besluiten een advies- of mediationtraject op te starten, wordt een nieuwe afspraak gemaakt. Voor aanvang van het tweede gesprek ontvangen cliënten een lijst met benodigde documenten.¹⁵¹

Cliënten denken veelal dat ze in gemeenschap van goederen zijn gehuwd, maar blijken achteraf toch huwelijkse voorwaarden te hebben, en andersom. De eerste vraag die de mediator stelt is dan ook:

‘Hoe bent u gehuwd?’

De mediator controleert in het huwelijksgoederenregister of mensen daadwerkelijk het genoemde huwelijksvermogensregime hebben en op welke datum ze zijn gehuwd.

Het huwelijksgoederenregister is openbaar en voor iedereen toegankelijk. In het digitale loket van de rechtspraak is door middel van namen en datum huwelijk te controleren of cliënten zijn gehuwd in gemeenschap van goederen dan wel met huwelijkse voorwaarden. De inhoud van de huwelijkse voorwaarden is niet openbaar, maar kan desgewenst worden opgevraagd bij de

¹⁵¹ Bijlage VI: Standaarddocument te verzamelen documenten.

rechtbank. Van die gegevens wordt een print gemaakt en deze wordt opgeslagen in het programma Kleos van Wolters Kluwer.

Inhoudelijke afspraak over vermogensverdeling, alimentatie en andere zaken

Is een echtpaar in gemeenschap van goederen gehuwd, dan moet gekeken worden of er sprake is van uitsluitingsclausules bij ontvangen schenkingen en nalatenschappen. Anders gezegd wordt er gekeken naar wat gemeenschappelijk is en wat niet. Al hetgeen gemeenschappelijk is, wordt vervolgens verdeeld.

Echtparen met gemeenschappelijke goederen, op grond van een gemeenschap van goederen dan wel op grond van de huwelijkse voorwaarden, kunnen de goederen met elkaar verdelen of aan elkaar toedelen. Het toedelen van goederen heeft te maken met het eigendom van goederen. Bij verrekenen heeft men het niet over het eigendom van een goed, maar over het recht op de waarde van een goed.

Voorbeeld

Anna en Bernard zijn getrouwd onder huwelijkse voorwaarden. Zij hebben in hun huwelijkse voorwaarden een finaal verrekenbeding staan waarin ze hebben afgesproken dat ze bij een echtscheiding alle goederen bij helften zullen verdelen.

Bernard heeft een boot op naam. De boot is gedurende de echtscheidingsprocedure €100.000 waard. Bernard houdt de eigendom over de boot. Anna heeft daar geen aanspraak op. De boot valt wel onder het te verrekenen vermogen. Op grond van de huwelijkse voorwaarden dient Bernard dus de helft van de waarde aan Anna te vergoeden. Anna krijgt van Bernard dus €50.000.

De mediator informeert of er erfenissen en schenkingen zijn ontvangen. Als een echtpaar gehuwd is in gemeenschap van goederen, dan moeten er testamenten aangeleverd worden. In veel gevallen zijn erfenissen en schenkingen uitgesloten van de gemeenschap van goederen middels een uitsluitingsclausule. Een dergelijke uitsluitingsclausule wordt veelal opgenomen in een testament. In sommige gevallen zijn bij huwelijkse voorwaarden nalatenschappen en schenkingen uitgesloten. Het is dan geen gemeenschappelijk vermogen en hoeft dan ook niet verrekend te worden. Vragen die aan cliënten gesteld worden zijn:

‘Zijn jullie ouders nog in leven?’

‘Hebben jullie schenkingen ontvangen of een nalatenschap?’

Zijn jullie in het bezit van de testamenten of is er een schenkingsovereenkomst?’

‘Is hierin sprake van een uitsluitingsclausule?’

Hierna volgt een geanonimiseerde casus van een bestaand dossier van Zenon, alsmede een passage uit het dossier.

Anja en Bart waren in gemeenschap van goederen gehuwd. Cliënten kwamen bij Zenon Scheidingsdesk voor een mediationtraject tot echtscheiding. Gedurende het mediationtraject bleek dat mevrouw van haar beide ouders afzonderlijk een nalatenschap had ontvangen voor een groot bedrag. Omdat het echtpaar in gemeenschap van goederen was gehuwd, rekende meneer op de helft van de nalatenschap. Het echtpaar dacht dan ook dat de nalatenschappen door het huwelijk gemeenschappelijk vermogen was geworden. Mevrouw was niet meer in het bezit van het testament van haar vader. De mediator van Zenon heeft het testament daarom op moeten vragen bij de betreffende notaris. Hiervoor moet men dus teruggaan naar de notaris, waar de erflater ooit een testament op heeft laten maken. Omdat het om een redelijk groot bedrag ging, is het testament opgevraagd bij de notaris. Bij het analyseren van de testamenten bleek dat beide nalatenschappen onder uitsluitingsclausules waren verkregen. Dit heeft de mediator gedurende het mediationtraject aan de cliënten medegedeeld. Gedurende het huwelijk was met een deel van de erfenis een deel van de hypotheek afbetaald.

De volgende passage in het testament van beide ouders wees op het uitsluiten van de erfenis van de gemeenschap van goederen:

"VII. Ik bepaal uitdrukkelijk, dat al hetgeen uit mijn nalatenschap zal worden verkregen, niet zal vallen in enige gemeenschap van goederen of verrekengemeenschap waarin de verkrijger(s) op welk tijdstip ook gehuwd zal of zullen zijn, noch betrokken zal worden bij enige verrekening voortvloeiende uit een samenlevingsovereenkomst. Hierop is zaaksvervanging van toepassing."

Indien wordt geconstateerd dat er sprake is van huwelijkse voorwaarden, dan worden deze doorgenomen. Omdat een echtpaar met huwelijkse voorwaarden ook gemeenschappelijke goederen hebben, is het belangrijk om altijd de eigendomsakte van bijvoorbeeld de woning op te vragen. Het moet duidelijk worden van wie bijvoorbeeld de woning is. Huwelijkse voorwaarden kunnen een koude uitsluiting of slechts een beperking van de gemeenschap van goederen bevatten.

De volgende passage wijst op het hebben van huwelijkse voorwaarden:

UITSLUITING VAN GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN
Artikel 1
Tussen de echtgenoten zal geen enkele gemeenschap van goederen, hoe ook genaamd, bestaan.

2. Uitsluiting huwelijkvermogensrechtelijke gemeenschap.
Tussen de echtgenoten bestaat geen enkele huwelijkvermogensrechtelijke gemeenschap.

Ook wordt gecontroleerd wat er in de huwelijkse voorwaarden is geregeld over de kosten van de huishouding. De vragen die gesteld worden zijn:

'Hoe zit met de bijdrage in de kosten van de huishouding?'

'Zijn de kosten van de huishouding betaald zoals het zou moeten?'

Er wordt in de huwelijkse voorwaarden veelal opgenomen dat er in de kosten van de huishouding naar rato van het inkomen wordt bijgedragen. Ook is van belang wat valt onder de kosten van de huishouding. Blijkt tijdens het proces dat men gedurende het huwelijk niet heeft bijgedragen in de kosten van de huishouding zoals volgens de huwelijkse voorwaarden is overeengekomen, dan kan er in sommige gevallen alsnog recht zijn om de bijdrage te verrekenen.

In de huwelijkse voorwaarden wordt ook gekeken of er een verrekenbeding is overeengekomen. Bijvoorbeeld een verrekening van inkomsten. Er wordt bijvoorbeeld opgenomen dat al hetgeen wat overgespaard is nadat de kosten van de huishouding zijn betaald, dan bij helften wordt verdeeld. Aanstaande echtgenoten wordt ook geadviseerd op dergelijke manier te verrekenen. Vraag is dan ook:

'Hebben cliënten gedurende het huwelijk verrekend?'

Voorbeeld

Anna en Bernard zijn getrouwd onder huwelijkse voorwaarden. Zij hebben gezamenlijk een inkomen van €50.000. De kosten van de huishouding bedragen €49.000. Het overig gespaarde bedrag van €1000 moet bij helften worden verdeeld. Anna en Bernard dienen beide €500 over te maken naar hun eigen rekening.

Echtgenoten die een goede administratie hebben bijgehouden kunnen gedurende een echtscheidingsprocedure aantonen wat ze wel en niet hebben verrekend en hoe ze dat hebben gedaan. Vervolgens wordt er gekeken naar de pensioenregeling in de huwelijkse voorwaarden. Vragen die gesteld worden zijn:

'Wat is er in de huwelijkse voorwaarden afgesproken omtrent het pensioen?'

'Wat willen cliënten met elkaar afspreken?'

Er wordt veelal onderscheid gemaakt tussen een beëindiging van het huwelijk door echtscheiding en door overlijden. Echtgenoten spreken af hoe ze willen verrekenen bij de wijzen van beëindiging.

Indien er sprake is van een finaal verrekenbeding moet de mediator de volgende vragen beantwoord krijgen:

'Is er een finaal verrekenbeding bij echtscheiding?'

'Wat gebeurt er als het huwelijk eindigt zijn er nog uitzonderingen op dit finaal verrekenbeding?'

De volgende passages wijzen op het hebben van een regeling omtrent het einde van het huwelijk:

FINAAL VERREKENBEDING BIJ ECHTSCHIEDING EN OVERLIJDEN

Artikel 8

1. Ingeval van ontbinding van het huwelijk door het overlijden van één der echtgenoten of door echtscheiding, danwel wanneer tussen de echtgenoten scheiding van tafel en bed wordt uitgesproken, zal tussen de echtgenoten casu quo langstlevende echtgenoot en de erfgenamen van de overleden echtgenoot interne verrekening plaatsvinden alsof de echtgenoten gehuwd waren in de wettelijke algehele gemeenschap van goederen.
De onderhavige verplichting tot verrekening doet geen enkele goederengemeenschap ontstaan.
Indien het huwelijk wordt ontbonden door echtscheiding of tussen de echtgenoten scheiding van tafel en bed wordt uitgesproken zal de verrekening niet gelden ten aanzien van:
 - de door de één der comparanten gevoerde onderneming en de daartoe behorende activa en passiva dan wel, indien deze onderneming wordt gevoerd in een besloten vennootschap waarvan de aandelen middellijk of onmiddellijk worden gehouden door één der comparanten, de aandelen betreffende die besloten vennootschap(pen), echter met dien verstande dat wel in de verrekening wordt betrokken dat gedeelte van het kapitaal van de onderneming of vennootschap dat uit de onderneming of vennootschap onttrokken kan worden zonder dat de continuïteit van de onderneming of vennootschap in gevaar komt.Ten aanzien van de genoemde uitzondering(en) geldt dat de echtgenoot die zich op de uitzondering beroept met zijn/haar administratie dient aan te tonen dat de goederen welke onder de uitzondering dienen te vallen op het moment dat de verrekenplicht ontstaat nog onverteerd aanwezig zijn, danwel daarvoor andere goederen door zaaksvervanging in de plaats zijn gekomen.

5. Finale verrekening bij einde huwelijk door overlijden

1. Als het huwelijk eindigt door overlijden wordt verrekend alsof tussen de echtgenoten een algehele gemeenschap van goederen heeft bestaan. Dit geldt niet als:
 - de echtgenoten zijn gescheiden van tafel en bed;
 - een procedure tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed is ingesteld.

Als het huwelijk eindigt door overlijden in een van bovengenoemde situaties - dan geldt het bepaalde in artikel 6.

Aanspraken op al of niet ingegaan pensioen worden niet in deze verrekening betrokken.

Tot slot is van belang of echtgenoten een periodiek verrekenbeding zijn overeengekomen in hun huwelijkse voorwaarden. Echtgenoten kunnen in hun huwelijkse voorwaarden afgesproken hebben dat ze bijvoorbeeld ieder jaar hun vermogen met elkaar willen verrekenen. Dit levert in de praktijk veelal problemen op, omdat echtgenoten nalaten te verrekenen. Ook hier is speelt de vraag:

'Hebben cliënten gedurende het huwelijk verrekend?'

'Is er sprake van een vervaltermijn?'

De mediator controleert wat er in het periodiek verrekenbeding staat en overlegt dit met de cliënten. Blijkt dat cliënten gedurende hun huwelijk niet hebben verrekend, dan dient dat alsnog te gebeuren. Ook worden cliënten op de vervalltermijnen gewezen.

De volgende passage wijst op het hebben van een periodiek verrekenbeding:

- 4. Jaarlijkse verrekening** _____
1. Aan het einde van elk jaar delen de echtgenoten bij helfte wat van ieders _____
inkomen over dat jaar onverteerd is gebleven. _____
Voor zover inkomsten waarop een uitsluitingsclausule van toepassing is, niet
zijn besteed als kosten van de huishouding, blijven deze bij de verrekening —
buiten beschouwing. _____
 2. Over de periode waarin de echtgenoten, anders dan in onderling overleg, —
duurzaam gescheiden hebben geleefd, kan geen verrekening worden _____
gevorderd. _____
 3. Voor zover de verrekening niet is uitgevoerd, blijft de verrekeningsvordering —
in stand. _____

Convenant bespreken en ondertekenen

Nadat alle zaken besproken zijn, wordt door de mediator een echtscheidingsconvenant opgemaakt. Afhankelijk van het huwelijksvermogensregime, wordt er gebruik gemaakt van het convenant voor in gemeenschap van goederen gehuwde echtparen of voor echtparen gehuwd onder huwelijkse voorwaarden.

Cliënten spreken vaak onderling af wat zij doen met de inboedel. Indien dat het geval is, dan dienen zij een document op te maken waaruit blijkt welke goederen uit de inboedel aan wie toe zullen behoren.

In het echtscheidingsconvenant worden alle afspraken opgenomen. Er wordt vastgesteld welke vermogensbestanddelen op welke wijze worden verdeeld of aan wie worden toegekend, wie de schulden op zich neemt, welk vermogen onder het te verrekenen vermogen valt en andere in dat dossier van belang zijnde zaken. Na het ondertekenen van het echtscheidingsconvenant, kan een verzoek tot echtscheiding ingediend worden bij de rechtbank.

In het volgende hoofdstuk zijn de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoeksrapport opgenomen.

HOOFDSTUK 6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk zijn de conclusies en aanbevelingen van het onderzoeksrapport te lezen.

6.1 Inleiding

Dit onderzoeksrapport omvat een onderzoek naar het huidige huwelijksvermogensrecht, de wijzigingen van het recht door het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen en de gevolgen hiervan voor de praktijk. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoeksrapport geven antwoord op de centrale vraag van het onderzoek, te weten:

Welke juridische gevolgen heeft inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen voor de (advies)praktijk van Zenon Scheidingsdesk?

6.2 Conclusies

Geconcludeerd kan worden dat het Nederlandse huwelijksvermogensrecht laatstelijk op 1 januari 2012 door inwerkingtreding van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen is gewijzigd. Verder kan geconcludeerd worden dat het initiatiefwetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen op 11 juli 2014 is ingediend. Dit wetsvoorstel is op 19 april jl. met grote meerderheid van de stemmen aangenomen in de Tweede Kamer. Er kan geconcludeerd worden dat het wetsvoorstel beperking wettelijke gemeenschap van goederen een aantal wijzigingen in het huidige huwelijksvermogensrecht beoogt.

Allereerst wordt het voorhuwelijks privévermogen uitgesloten van de gemeenschap van goederen. Volgens de initiatiefnemers moet alleen hetgeen door (arbeids)inspanning van beide echtgenoten gezamenlijk voor aanvang van de gemeenschap en gedurende het huwelijk gezamenlijk aan vermogen is verworven, in de gemeenschap vallen.

Ten tweede worden erfrechtelijke verkrijgingen en giften van de gemeenschap van goederen uitgesloten. Op grond van artikel 1:94 lid 2 sub a BW (nieuw) omvat de gemeenschap wat haar baten betreft, alle goederen der echtgenoten, vanaf de aanvang van de gemeenschap tot aan haar ontbinding verkregen, met uitzondering van erfrechtelijke verkrijgingen en giften. Het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften wordt hierdoor niet meer afhankelijk van de erflater of gever.

Het standaard uitsluiten van het voorhuwelijks privévermogen, erfrechtelijke verkrijging en giften heeft tot gevolg dat er standaard drie vermogen ontstaan. Namelijk het voorhuwelijks privévermogen van beide echtgenoten afzonderlijk en het gemeenschapsvermogen.

Het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen beoogt daarnaast ook een wijziging in de aansprakelijkheid en de verhaalbaarheid van echtgenoten. Het wetsvoorstel bepaalt dat verhaal op goederen van de gemeenschap door privéschuldeisers, beperkt is. Het verhaal door een privéschuldeiser op het gemeenschapsvermogen is beperkt tot de helft van de opbrengst van het uit te winnen goed. Met deze beperking van de verhaalbaarheid, wordt de echtgenoot-niet-schuldenaar beschermd. Wel is de andere echtgenoot-niet-schuldenaar gerechtigd tot het overnemen van het betreffende goed.

Daarnaast kan geconcludeerd worden dat het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen echtgenoten de mogelijkheid geeft om van de hoofdregel, dat echtgenoten ieder voor de helft draagplichtig zijn voor schulden van de gemeenschap, af te wijken. Op grond van het wetsvoorstel kunnen echtgenoten van voornoemde hoofdregel afwijken, indien de aard van de betreffende schuld dit rechtvaardigt. Uit de literatuur is op te maken dat echtgenoten dit aan de hand van feiten en omstandigheden dienen te onderbouwen.

Verder kan geconcludeerd worden dat het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen bepaalt dat een echtgenoot met een privéonderneming, de gemeenschap een

redelijke vergoeding moet toekennen voor de kennis, vaardigheden en arbeid die de andere echtgenoot niet-ondernemer gedurende het huwelijk daartoe heeft aangewend. Tot slot kan worden geconcludeerd dat het wetsvoorstel echtgenoten niet verplicht een administratie bij te houden.

Om de gevolgen van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen voor de praktijk uit een te kunnen zetten is onderzoek gedaan naar de verwachtingen en knelpunten uit de praktijk. Aan de hand van de verwachtingen en knelpunten is voor Zenon Scheidingsdesk duidelijk wat de gevolgen zijn van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen voor de praktijk.

Er valt te concluderen dat Netwerk Notarissen, de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, de Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators en de adviescommissies familie- en jeugdrecht en Burgerlijk recht van de NOvA verwachten dat het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften, aansluit bij de huidige praktijk en hetgeen men als wenselijk acht. Daarentegen verwachten de KNB, de vFAS en voornoemde adviescommissies dat het niet bijhouden van een administratie over de drie vermogens tot afwikkelingsproblemen zal leiden. De KNB verwacht dat het positief uitpakken van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen afhankelijk zal zijn van het al dan niet administreren van de drie vermogens door echtgenoten.

Daarnaast kan geconcludeerd worden dat het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen een aantal voor Zenon Scheidingsdesk relevante knelpunten bevat. Ten eerste wordt het standaard ontstaan van drie vermogens in een huwelijk in gemeenschap van goederen gezien als een knelpunt. Door het uitsluiten van voorhuwelijks privévermogen, erfrechtelijke verkrijgingen en giften zullen echtgenoten naast het gemeenschapsvermogen ook ieder privévermogen hebben. Het standaard ontstaan van drie vermogens in een gemeenschap van goederen zou bij echtscheiding tot afwikkelingsproblemen leiden.

Ten tweede wordt het niet opnemen van een administratieplicht in het wetsvoorstel gezien als een knelpunt. Er kan geconcludeerd worden dat men in de praktijk niet of nauwelijks een administratie bijhoudt, waardoor het bij een echtscheiding lastig is te achterhalen wat met welk vermogen is bekostigd of aan wie toebehoort. Bij een echtscheiding achterhalen welk vermogen tot welke echtgenoot behoort, wanneer de echtgenoten gedurende hun jarenlange huwelijk geen administratie over de drie vermogens hebben bijgehouden, zal dan ook tot afwikkelingsproblemen leiden. Dit knelpunt hangt dan ook nauw samen met het vorige knelpunt.

Ten derde wordt het vervallen van de algehele gemeenschap van goederen als knelpunt beschouwd. Echtgenoten die na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen in een algehele gemeenschap van goederen willen trouwen, dienen dit via de notaris te bewerkstelligen. Uit de literatuur is op te maken dat de algehele gemeenschap van goederen in de toekomst niet meer gekend zal worden. Toekomstige notarissen zullen de algehele gemeenschap van goederen gedurende hun studie niet hoeven te bestuderen en hierdoor zal deze vorm van gemeenschap, voor men die wel een algehele gemeenschap van goederen wenst, oud en onbekend recht zijn. Het notariaat dient in een dergelijk aan de hand van oude wetgeving en jurisprudentie een algehele gemeenschap van goederen te bewerkstelligen en bij een echtscheiding de op dat moment oude wetgeving en jurisprudentie in acht moeten nemen.

Ten vierde wordt het in stand houden van art. 1:96 lid 1 BW als knelpunt gezien. Dit artikel bepaalt dat voor een schuld van een echtgenoot, ongeacht of deze in de gemeenschap van goederen is gevallen, zowel de goederen van de gemeenschap als de goederen van de betreffende echtgenoot kunnen worden uitgewonnen. Terwijl het wetsvoorstel bepaalt dat voorhuwelijks privévermogen, dus ook privéschulden van een echtgenoot, van de

gemeenschap van goederen wordt uitgesloten, kan een privéschuldeiser in beginsel alsnog verhaal halen op goederen van de gemeenschap. Dit betekent dus dat positief voorhuwelijks privévermogen wel te allen tijde wordt uitgesloten van de gemeenschap, terwijl schulden wel verhaald kunnen worden op het gemeenschapsvermogen. Omdat het uitgangspunt van het wetsvoorstel, dat alleen gezamenlijk vermogen van echtgenoten in de gemeenschap valt, hiermee wordt weerlegd, wordt dit beschouwd als een knelpunt.

In het kader van het praktijkonderzoek zijn, om een beeld van opinies en verwachtingen uit de praktijk in kaart te brengen, ook één advocaat en vier notarissen, waarvan één plaatsvervangend Raadsheer bij het Gerechtshof Den Bosch, geïnterviewd. Door middel van de interviews zijn voornoemde verwachtingen en knelpunten bevestigd dan wel in twijfel genomen en zijn opinies van verschillende personen in kaart gebracht.

Er kan geconcludeerd worden dat de geïnterviewde personen het uitsluiten van erfenissen en schenkingen van de gemeenschap van goederen een vanzelfsprekende uitsluiting vinden. Zowel de geïnterviewde advocaat als de geïnterviewde notarissen zijn van mening dat het uitsluiten van erfrechtelijke verkrijgingen en giften beter aansluit op de praktijk.

Ook kan geconcludeerd worden dat vrijwel alle geïnterviewden van mening zijn dat aanstaande echtgenoten voorgelicht moeten worden omtrent de verschillende huwelijksvermogensregimes en de daarbij behorende gevolgen. Het niet voorlichten van aanstaande echtgenoten wordt dan ook noodzakelijk geacht. Uit de interviews is op te maken dat de overheid en de ambtenaar van de burgerlijke stand hier een grote rol in moeten spelen.

Uit de interviews is ook gebleken dat de meningen over het al dan niet ontstaan van afwikkelingsproblemen door het ontstaan van drie vermogens verschillen. Enerzijds wordt betoogd dat het ontstaan van drie vermogens door de beperkte gemeenschap van goederen niet tot afwikkelingsproblemen zal leiden, omdat een echtpaar dat nu onder huwelijksvoorwaarden is getrouwd ook al drie vermogens heeft. Anderzijds wordt echter betoogd dat dit het ontstaan van drie vermogens wel tot afwikkelingsproblemen zal leiden, omdat echtgenoten in de praktijk geen (deugdelijke) administratie bijhouden.

Tot slot kan uit de interviews geconcludeerd worden dat het bijhouden van een administratie over de drie vermogens als noodzakelijk wordt gezien.

Kortom leidt het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen, zoals hiervoor benoemd, tot een aantal praktijkgevolgen en knelpunten. Behalve de in hoofdstuk 5 van dit onderzoeksrapport genoemde werkwijze en onderzoeksvragen gedurende een advies- of mediationtraject, dient de mediator van Zenon Scheidingsdesk na inwerkingtreding van het wetsvoorstel met voornoemde genoemde verwachtingen en knelpunten rekening te houden. Daar waar Zenon onder meer geen rekening hield met de verschillende vermogens, dient Zenon na inwerkingtreding van het wetsvoorstel daar wel rekening mee te houden. Anders dan bij echtgenoten met een algehele gemeenschap van goederen, zal Zenon voortaan onderscheid moeten maken tussen gemeenschapsvermogen en privévermogens. Hierna wordt aanbevolen hoe Zenon dat kan doen.

Alhoewel de in het wetsvoorstel benoemde wijzigingen van het huwelijksvermogensrecht met een eerder wetsvoorstel de eindstreep niet haalden, is mijn verwachting dat het wetsvoorstel de eindstreep dit keer wel zal halen. Dit mede gezien het feit dat het wetsvoorstel op verzoek van deskundigen meermaals is aangepast ter verbetering van de uitvoering en in korte tijd met meerderheid van de stemmen in de Tweede Kamer is aangenomen.

6.3 Aanbevelingen

Aan de hand van de conclusies kunnen er aanbevelingen gedaan worden aan Zenon Scheidingsdesk ten aanzien van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen.

Allereerst wordt Zenon Scheidingsdesk aanbevolen bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel Beperking wettelijke gemeenschap van goederen dit onderzoeksrapport te bestuderen. Hierdoor krijgt Zenon een duidelijk beeld van de wijzigingen die het wetsvoorstel beoogt, wat de knelpunten van het wetsvoorstel zijn en met welke gevolgen zij in de praktijk te maken zal hebben. Anders dan de huidige gemeenschap van goederen heeft een beperkte gemeenschap van goederen andere huwelijksvermogensrechtelijke gevolgen waarover Zenon cliënten zal moeten informeren. Zenon kan cliënten, die vragen hebben over de gevolgen van bijvoorbeeld een beperkte gemeenschap van goederen, aan de hand van dit onderzoeksrapport adviseren.

Er wordt aanbevolen om toekomstige echtgenoten, die bij Zenon voor een adviestraject langskomen, te adviseren dat zij bij een beperkte gemeenschap van goederen een deugdelijke administratie bij dienen te houden. Dit kunnen cliënten doen door een staat van aanbrengsten op te maken, aankoopbewijzen te bewaren en zoveel mogelijk op papier vast te leggen. Zo kunnen echtgenoten bij een eventuele echtscheiding aantonen welke vermogensbestanddelen tot wiens vermogen behoren. Door middel van voornoemde verwachtingen en knelpunten kan Zenon cliënten informeren omtrent de noodzaak van het bijhouden van een administratie over de drie vermogens.

Ook wordt Zenon Scheidingsdesk aanbevolen de noodzaak van het administreren van de vermogens bij een beperkte gemeenschap over te brengen. Dit kan zij doen door op sociale media hierover te schrijven. Hiermee worden zowel ongehuwde als gehuwde personen voorgelicht en worden langdurige echtscheidingsprocedures voorkomen.

Aanbevolen wordt in ieder geval bij een mediationtraject tot echtscheiding te beginnen met de vraag: *‘Wanneer en op welke wijze zijn jullie getrouwd?’* Voor huwelijken tot stand gekomen voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel geldt het huidige recht. De datum van het huwelijk is dan ook van groot belang gedurende een mediationtraject tot echtscheiding, waarin wordt gesproken over de vermogensverdeling van cliënten.

Er wordt Zenon aanbevolen duidelijk onderscheid te maken tussen de privévermogens van echtgenoten en het gemeenschapsvermogen. Als blijkt dat echtgenoten gedurende hun huwelijk geen of geen deugdelijke administratie bij hebben gehouden dient de mediator te bemiddelen tussen de echtgenoten. De mediator kan cliënten dan wijzen op het feit dat ze er onderling over mogen praten. Het huwelijk kan eventueel alsnog beschouwd worden als een algehele gemeenschap van goederen, waardoor echtgenoten dus alles bij helften zullen verdelen.

Anderszins wordt Zenon aanbevolen cliënten te verzoeken zoveel mogelijk bewijsstukken aan te leveren. Vragen die de mediator kan stellen zijn: *‘Over welke vermogensbestanddelen beschikken jullie?’ ‘Wanneer en met welk vermogen zijn de goederen bekostigd?’ ‘Valt het vermogen in het gemeenschapsvermogen?’ ‘Zijn er erfenissen of giften gedaan?’*. Hierdoor zal Zenon een onderscheid kunnen maken tussen de verschillende vermogens en zal vermogensverdeling beter plaats kunnen vinden. Behalve aankoopbewijzen en aktes wordt de mediator ook aanbevolen om cliënten in hun bankafschriften te laten zoeken naar bewijs van het aanschaffen van bepaalde goederen. Behalve bankafschriften kan Zenon ook verzoeken om eigendomsaktes, testamenten, bonnetjes en andere bewijsmiddelen.

Echtgenoten die gehuwd zijn in gemeenschap van goederen dienen te weten dat, indien zij geen bewijs aan kunnen leveren, goederen als gemeenschapsgoederen worden aangemerkt en bij helften worden verdeeld. Tot slot kan de mediator cliënten vragen of zij een zogeheten staat van aanbrengsten hebben opgesteld voor aanvang het de beperkte gemeenschap van goederen.

Ook wordt Zenon aanbevolen een standaarddocument op te stellen waarin cliënten aan kunnen geven welke vermogensbestanddelen zij wanneer en met welk vermogen bekostigd hebben. Cliënten dienen aan te kunnen geven om welk vermogensbestanddeel het gaat, in welk jaar zij dit hebben aangeschaft, of dit is bekostigd met gezamenlijk dan wel privévermogen en of zij hier bewijsstukken van hebben. Van belang is bijvoorbeeld wanneer en met welk vermogen een woning is bekostigd. De mediator dient dit ook in de aangeleverde stukken nauwkeurig te analyseren. Dat geldt ook voor andere vermogensbestanddelen.

Daarnaast wordt aanbevolen onderzoek te doen naar de zogeheten insluitingsclausule, waarin is opgenomen dat een erfrechtelijke verkrijging of gift wel in de gemeenschap van goederen valt. Anders dan bij het huidige recht kan een erflater of gever namelijk bepalen dat een erfrechtelijke verkrijging of gift wel in de gemeenschap van goederen valt. Bij de vermogensverdeling van een echtpaar dat wil gaan scheiden is dat van groot belang.

Bovendien wordt Zenon aanbevolen de afspraken en bedoelingen van partijen omtrent de vermogensverdeling duidelijk op te nemen in het echtscheidingsconvenant. Nadat aan tafel overeenstemming is bereikt over de verdeling van de al dan niet vermengde vermogens, dient dit zo nauwkeurig mogelijk vastgelegd te worden in een echtscheidingsconvenant. Dit om eventuele procedures te voorkomen.

Tot slot wordt de initiatiefnemers van het wetsvoorstel aanbevolen een wettelijke administratieplicht op te nemen. Of echtgenoten hier in de praktijk uitvoering aan geven daargelaten. Het opnemen van een administratieplicht is een begin. Ook wordt de overheid aanbevolen voorlichting te geven aan aanstaande echtgenoten.

LITERATUURLIJST

LITERATUUR

- **Assers 2010**
C. Assers, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht Personen- en familierecht*, Deventer: 2010 Kluwer.
- **Boele-Woelki e.a. 2013**
K. Boele-Woelki e.a., *Principles of European Family Law Regarding Property Relations Between Spouses*, Cambridge: 2013 Intersentia.
- **De Bruijn 2012**
A.R. de Bruijn, *Het Nederlandse Huwelijksvermogensrecht*, Deventer: Kluwer 2012.
- **Van Duijvendijk-Brand 2015**
Van Duijvendijk-Brand, in: *Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek Boek 1*, art. 87, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 15 februari 2015).
- **Van Duijvendijk-Brand 2016**
Van Duijvendijk-Brand 2016, in: *Tekst & Commentaar Wetboek Boek 1*, art. 1:94 BW, aant. 2 (online, laatst bijgewerkt op 22 april 2016).
- **Van Duijvendijk-Brand 2016**
Van Duijvendijk-Brand 2016, in: *Tekst & Commentaar Wetboek Boek 1*, art. 1:94 BW, aant. 3 (online, laatst bijgewerkt op 22 april 2016).
- **Van Duijvendijk-Brand 2015,**
Van Duijvendijk-Brand 2015, in: *Tekst & Commentaar Wetboek Boek 1*, art. 1:87 BW, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 15 februari 2015).
- **Koens & Vonken 2014**
M.J.C. Koens, A.P.M.J. Vonken, *Personen- en familierecht. Tekst & Commentaar*, Deventer: Kluwer 2014.
- **Van Mourik 2013**
M.J.A. van Mourik, *Monografieën Privaatrecht Huwelijksvermogensrecht*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Van Mourik & Nuytinck 2015**
M.J.A. van Mourik, A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2015.
- **Van Schaaijk 2011**
G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2011.
- **Schrama & Antokolskaia 2015**
W.M. Schrama, M.V. Antokolskaia, *Familierecht*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2015.
- **Vlaardingerbroek e.a. 2011**
P. Vlaardingerbroek e.a., *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: 2011 Kluwer.

- **Zonnenberg 2009**
L.H.M. Zonnenberg, *Het verrekenbeding*, Deventer: Kluwer 2009.

TIJDSCHRIFTEN EN ARTIKELEN

- **Zonnenberg 2015**
L.H.M. Zonnenberg, 'Derde versie Wetsvoorstel beperking goederengemeenschap', *EB* 2015, nr. 87.
- **Zonnenberg 2014**
L.H.M. Zonnenberg, 'Wetsvoorstel Beperking goederengemeenschap: een kritische noot!', *EB* 2014, nr. 92.
- **Breederveld 2014**
B. Breederveld, 'Van de algehele naar de beperkte gemeenschap in Nederland', *FJR* 2014, nr. 54.
- **Breederveld 2016**
B. Breederveld, 'De wet aanpassing gemeenschap van goederen', *FJR* 2012, nr. 16.
- **Reinhartz 2015**
B. E. Reinhartz, 'Scenes uit een huwelijk', *FJR* 2015, nr. 3.
- **Lankester 2015**
E.R. Lankester, '212 Wetsvoorstel beperking van de gemeenschap van goederen: grote gevolgen voor (echtgenoten van) ondernemers', *REP* 2015, nr. 3.
- **Legger & Bos 2015**
B. Legger, T. Bos, 'Verslag Symposium 'Invoering beperkte huwelijksgoederengemeenschap in Nederland': Commentaren vanuit het buitenland, praktijk, politiek en wetenschap', *F&R* 2015.
- **Stegge 2014**
J. Stegge, 'Wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht Het debat', *Notariaat Magazine* 2014, nr. 12.
- **Huijgen 2015**
W.G. Huijgen, 'De nieuwe beperkte gemeenschap van goederen: nog meer problemen signaleerd!', *ftV* 2015, nr. 4.

ELEKTRONISCHE BRONNEN

- **Eerste Kamer der Staten-Generaal 2016**
www.eerstekamer.nl, geraadpleegd op 15 februari 2016.
- **Tweede Kamer der Staten-Generaal 2016**
www.tweedekamer.nl, geraadpleegd op 15 februari 2016.
- **Centraal Bureau voor de Statistiek 2016**
www.cbs.nl, geraadpleegd op 15 februari 2016.

- **Scheidingsdesk 2016**
www.scheidingsdesk.nl, geraadpleegd op 31 maart 2016.

RAPPORTEN

- **Dag van de scheiding**
TNS Nipo, *Dag van de Scheiding*, Den Haag 2015.
- **Koude uitsluiting**
Netherlands Institute for Law and Governance WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Koude uitsluiting*, 2010.

JURISPRUDENTIE

- HR 25 oktober 1997, 1998/693.
- HR 7 april 1995, NJ 1996/486.
- HR 21 november 1980, 1981/193.

PARLEMENTAIRE STUKKEN

- *Kamerstukken II* 2007/08, 28867, 1.
- *Kamerstukken II* 2007/08, 28867, 2.
- *Kamerstukken II* 2002/03, 28867, 3.
- *Kamerstukken II* 2005/06, 28867, 8.
- *Kamerstukken II* 2007/08, 28867, 14.
- *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 1.
- *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 2.
- *Kamerstukken II* 2013/14, 33987, 3.
- *Kamerstukken II* 2014/15, 33987, 11.
- *Kamerstukken II* 2015/16, 33987, 16.
- Wet van 18 april 2011, *Stb.* 2011, 205.

MONDELING VERGAARDE INFORMATIE

- Interview met Mr. Kentie, advocaat en mediator bij Kentie Thomas.
- Interview met Mr. Smeets en Mr. Post, notaris en kandidaat-notaris bij Smeets & Weijmer notarissen en mediators.
- Interview met Mr. Autar, notaris bij Kooijman Autar Notarissen en plaatsvervangend Raadsheer bij het Gerechtshof Den Bosch.
- Interview met Mr. Vulto, kandidaat-notaris bij Daamen de Kort van Tuijl Notarissen.